

Review of Graduate Studies Titled Gender Equality On Education and Training in Türkiye

Hatice FİLİBELİ¹
Nalan ALTAY²

Abstract

The research aims to examine postgraduate theses on 'gender equality' in the field of education and training in Turkey and is designed as a basic qualitative research model. The data sources are doctoral and master's theses on the topic of 'gender equality' in the field of 'education and teaching' that are accessible in the database of the National Thesis Centre of the Council of Higher Education (YÖKTEZ). Criteria sampling, one of the purposeful sampling methods, was used in selecting the data sources. The criteria for the research were determined as follows: the thesis must have been published by 1 April 2025, must be authorised, must be in the field of education and teaching, and must include the phrase 'gender equality' in the thesis title. In line with this, 22 master's theses and 6 doctoral theses were selected as data sources. Descriptive content analysis was used for the analysis of the data. Out of the total 28 theses examined, 17 used qualitative methods, 6 used quantitative methods, and 5 used mixed methods. It was concluded that although the issue of gender equality was addressed only once in theses in 2015, it increased over the years and was preferred in four master's and one doctoral studies in 2023, but considering the importance of the issue, more studies on the subject are needed. Gender equality should be considered a long-term goal, and future generations should be educated through the inclusion of independent courses on this topic in educational programmes.

Keywords: Gender equality, Master's theses, Doctoral theses.

¹ Postgraduate Student, MCBU, Institute of Postgraduate Education, Manisa, haticefilibeli@gmail.com, ORCID No: <https://orcid.org/0009-0008-7010-9980>

² Associate Professor, MCBU, Faculty of Education, Department of Social Sciences Education, Manisa, nalangoklu@gmail.com, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-0807-7494>

Siirt Eğitim Dergisi

Derleme Makalesi

Başvuru Tarihi: 16.08.2025

Kabul Tarihi: 08.12.2025

Türkiye’de Eğitim ve Öğretim Alanında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi

Hatice FİLİBELİ¹
Nalan ALTAY²

Özet

Araştırma; Türkiye’de eğitim ve öğretim alanında, “toplumsal cinsiyet eşitliği” başlıklı lisansüstü tezlerin incelenmesini amaçlamakta olup temel nitel araştırma modelinde tasarlanmıştır. Veri kaynakları, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında erişime açık olan “Eğitim ve Öğretim” alanında, “Toplumsal cinsiyet eşitliği” konulu doktora ve yüksek lisans tezleridir. Veri kaynakları seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın ölçütleri olarak; 2025 yılı 1 Nisan tarihi itibarıyla yayımlanmış olması, izinli olması, eğitim ve öğretim alanında bulunması ve tez başlığında "toplumsal cinsiyet eşitliği" ifadelerinin geçmesi belirlenmiştir. Bu doğrultuda, 22 yüksek lisans tezi ve 6 doktora tezi veri kaynağı olarak belirlenmiştir. Verilerin analizi için betimsel içerik analizinden faydalanılmıştır. Ele alınan toplam 28 tezden 17’sinde nitel, 6’sında nicel ve 5’inde karma yöntem tercih edildiği görülmüştür. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun tezlerde 2015 yılında sadece bir defa ele alındığı, yıllar içerisinde artarak 2023 yılında dört yüksek lisans ve bir doktora çalışmasında tercih edilmişse de meselenin önemi dikkate alındığında konu ile ilgili çalışmaların artması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği uzun vadeli bir hedef olarak değerlendirilmeli, eğitim programlarına bağımsız ders olarak yerleştirilmek suretiyle gelecek nesillerin eğitilmesi hedeflenmelidir.

Anahtar Sözcükler: Toplumsal cinsiyet eşitliği, Yüksek lisans tezleri, Doktora tezleri.

¹ YL Öğr., MCBU, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Manisa, haticefilibeli@gmail.com, ORCID No: <https://orcid.org/0009-0008-7010-9980>

² Doç. Dr., MCBU, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, Manisa, nalangoklu@gmail.com, ORCID No: <https://orcid.org/0000-0003-0807-7494>

Atf için: Filibeli, H., & Altay, N. (2025). Türkiye’de eğitim ve öğretim alanında toplumsal cinsiyet eşitliği konulu lisansüstü çalışmaların incelenmesi. *Siirt Eğitim Dergisi*, 5(2), 126-157. DOI: [10.58667/sedder.1767085](https://doi.org/10.58667/sedder.1767085)

Giriş

İnsanlar genetik ve fizyolojik özellikleri bakımından erkek ya da dişi olarak dünyaya gelirler. Ancak insanın dünyaya gelişinden itibaren çevresi tarafından kendisine uygun görülen roller önem kazanmaya başlar (Oakley, 1972). Kadın ve erkek bireylerin sosyal ve kültürel anlamda tanımlanması, toplumsal cinsiyettir. Bu kavram fiziksel ve biyolojik farklılıklardan öte, toplumun kadınları ve erkekleri algılayış biçimi, onlardan beklediği davranışlar, üstlenilen roller, görev dağılımları gibi unsurları içermektedir (Ecevit & Karkıner, 2011).

Toplumsal cinsiyet kavramı incelenirken öncelikle “cinsiyet” ve “toplumsal cinsiyet” kavramları arasındaki fark ele alınmalıdır. Giddens’a (2008) göre; sosyolojik olarak ele alındığında “cinsiyet” (sex) kavramı fizyolojik ve biyolojik bir farklılığı ifade ederken, “toplumsal cinsiyet” (gender) kavramı iki farklı cinsiyetin kültürel ve sosyal farklılıklarını anlatır. Kız ve erkek çocuklara doğar doğmaz cinsiyetlerine uygun görülen renkte kıyafet giydirilmesi ile başlayan süreç onların toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesine zemin hazırlar. Çocuğa alınan oyuncaklar, çevresindekilerin ona yönelik tutumu, yapması ya da yapmaması beklenen davranışlar, çocuk için planlanan gelecek toplumsal cinsiyeti pekiştirir. Hatta meslek seçimi bile çevrenin ve ailenin yüklediği cinsiyet kalıplarına göre şekillenir (Karabekmez vd., 2018). Leathers’a (1997) göre; erkeklerin davranış ve karakter olarak güçlü, risk alan, rasyonel, atak ve hırslı olmaları beklenirken, kadın bireylerin duygulu, sevecen, sabırlı, şefkatli ve yumuşak olmaları istenir. Mead (1934), toplumun üyesi olan bireyin sahip olduğu özelliklerin temel unsurunu rol olarak tanımlamışsa da rol kavramı, Linton (1936) tarafından sosyolojinin temel ifadelerinden biri haline getirilmiştir. Belli bir toplumsal durumdaki kişiden beklenen davranışlar, belli bir durumla ilgili bireyden beklenen davranışlar gibi tanımlar rolü ifade eder (Tan, 1979). Cinsiyet anlamında rol ile ilgili çalışmalara bakıldığında genel olarak eril ya da dişi kavramları üzerinden çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Çalışmalarda cinsiyet kavramı yaşla birlikte ele alınmış ve farklı yaşlarda, farklı cinsiyetlerden beklenen roller üzerinde durulmuştur (Evrin, 1972).

Gerçek karşısında denenmemiş, kişinin duygu ve tutumlarına bağlı inançlarıyla karakterize edilen önyargının tipik özellikleri, genelleştirmede aşırılık, peşin hüküm, kişisel farklılıkları dikkate almama ve farklılıkları reddetme ile kalıp yargılarla düşünmedir (Marshall, 1999). Cinsiyet ile ilgili önyargılar, erkek ve kadını birbirinden ayıran farklar ile bunların davranışlarının nasıl olması gerektiği konusuna yoğunlaşır. Önyargı ayrımcılığın temelini oluşturur. Ayrımcılık ise ötekine karşı oluşan davranıştır. Burada öteki duruma ve zamana göre değişebilir. Öteki, bazen kadın iken, bazen başka bir ırk ve hatta farklı inançlara sahip olanlar da olabilir. Ayrımcılık ve önyargı nedeniyle günümüzde kadın iş hayatında ve yönetim kademelerinde yeterince temsil imkânı bulamamaktadır (Prewitt, 2011). Özellikle 1900’lü yıllardan sonra yaşanan savaşlar, erkek nüfusunun azalmasına neden olmuş ve kadınların iş hayatında ve yönetim kademelerinde daha fazla yer almasının önünü açmıştır. Ancak bu durum daha önce görmezden gelinen iki cinsiyet arasındaki problemlerin gün yüzüne çıkmasına da zemin hazırlamıştır (Kurttaş, 2020).

Birleşmiş Milletlere üye 193 ülke tarafından Ocak 2016 tarihinde, dünya üzerinde fakirliği yok etmek, gezegeni korumak, insanların çatışmalar ve savaştan uzak ve insanca yaşamasını sağlamak gibi amaçlarla 2030 yılında erişilmesi hedeflenen (17) amaç belirlenmiş olup bu amaçlardan beşincisi “toplumsal cinsiyet eşitliği” olarak açıklanmıştır (UN, 2023). Birleşmiş Milletler, yayınladığı değerlendirme raporları aracılığı ile küresel ölçekte cinsiyet eşitliği ile ilgili engeller hakkında bilgilendirme yapmaktadır. Buna göre kadın ve erkek bireyler arasında; cinsel şiddet ve istismar, ev işlerinin paylaşılmasında eşitsizlik, kamu görevlerinde ve yönetim pozisyonlarında ayrımcılık, çocuk yaşta evlendirme, miras ve medeni haklar gibi konularda eşit haklara sahip olunması için düzenlemeler yapılması hususunda aksaklıklar sürmektedir. Dünya Ekonomik Forumu’nun (WEF) her yıl yayınladığı “Küresel Cinsiyet Uçurumu Raporu” incelendiğinde; bu raporda erkek ve kadın arasındaki farklar önceden belirlenmiş kriterler bakımından değerlendirilmekte ve cinsiyetler arasındaki farkın kapanabilmesi için zaman tahminleri yapıldığı görülmektedir. 2024 raporuna göre erkek ve kadın

arasındaki farkın kapanma süresi 134 yıl olarak belirlenmiştir. Özellikle İskandinav ülkelerinde bu fark daha az iken Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde farkın daha büyük olması dikkat çekicidir (WEF, 2024). Bu rapor dikkate alınarak oluşturulan ülkeler arasındaki sıralamada, Türkiye 146 ülke arasında 127. sırada bulunmaktadır.

Çağdaş ülkelerde insan hakları ve modern hayatın kazanımları ile kadınlar hızla hakları olan yönetim kademelerine tırmanmaktadırlar. Uluslararası yayınlarda toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki çalışmaların kadınlara odaklandığı görülmektedir. Bu çalışmaların; cinsiyetler arasındaki ilişkiler; aile içi dinamikler; kadınların eğitim-öğretim, iş hayatı, siyaset, günlük hayat gibi alanlarda karşılaştıkları ayrımcılıklar; kadınların metalaştırılması ve onlara yönelik şiddet (ekonomik, fiziksel, duygusal ve psikolojik) gibi konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Amman, 2012). Türkiye’de özellikle, 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” (R.G., 2012b) ve 2012/2816 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kabul edilerek 01.08.2014 tarihinde yürürlüğe giren ve kamuoyunda İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi” ile konu yasal zeminde ele alınmıştır (R.G., 2012a). 20.03.2021 tarihli ve 31429 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Türkiye Cumhuriyeti Bakımından Feshedilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3718)” ile Türkiye tek taraflı olarak Cumhurbaşkanlığı kararı ile sözleşmeden çıkmıştır (R.G., 2021). Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezinden yapılan açıklamada; sözleşmenin başlangıçta kadın haklarının güçlendirilmesini amaçladığı ancak sonrasında toplumsal ve ailevi değerlerle bağdaşmayan eşcinselliği normalleştirmeye çalışan bir kesim tarafından manipüle edildiği, sözleşmenin bu nedenle feshedildiği bildirilmiştir (İletişim Başkanlığı, 2021).

Toplumsal cinsiyet olgusu bilimsel çalışmalarda ve özellikle eğitim bilimleri alanında da yer bulmuştur. Konu ile ilgili öğretmen adaylarını kapsayan çalışmalar Durualp, (2024); Koyuncu-Şahin, Esen-Çoban ve Korkmaz, (2018); Daşlı, (2019); Bartın-Savran ve Çetin, (2024); Kurttaş ve Tuncer, (2020); Tuncer ve Gezer-Şen, (2018); Acar, Özen ve Toraman’a (2019) aittir. Ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliğini konu alan Kemerkaya ve Meydan (2024) 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerinin eşit dağılmadığını ifade etmişlerdir. Karakuş ve arkadaşları (2018) ise, öğretim programlarında toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yansıtan kavramların çıkarılması için birtakım güncellemeler yapılmış olsa da programların toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleme konusunda yetersiz kaldığını savunmuştur. Karaboğa (2020) Sosyal Bilgiler; Özdemir (2023) Fen Bilimleri; Akbulut (2020) İngilizce ders kitaplarındaki görsellerde toplumsal cinsiyet eşitliğini incelemiştir. Ders kitaplarının incelenmesi neticesinde kadınların genelde evde ve erkeklerin dışarda resmedildiği, erkeklerin güçlü, akıllı ve koruyan olarak, kadınların ise güçsüz, yardıma muhtaç, tüketici ve şefkatli olarak tasvir edildiği sonucuna varılmıştır (Başaran, 2019; Kandilli, 2020; Kükrer, 2015; Odabaşı-Koç, 2017; Üstündağ, 2017). Örneklem olarak çizgi film bölümlerinin kullanıldığı bir araştırmada ise ev işlerinin dişil karakterce yapıldığı ve bu karakterlerin narin, korunmaya muhtaç ve sevgi dolu olarak gösterildikleri, eril karakterlerin ise güçlü, atik ve cesur oldukları ifade edilmiştir (Lahi, 2021).

Öğretmen adayları ve yükseköğretim öğrencileri ile yapılan araştırmalarda; öğrencilerin cinsiyet ve toplumsal cinsiyet arasındaki farkı bilmemeleri, ev işleri ile ilgili geleneksel cinsiyet rollerini kabul ederken, evin ekonomik sorumluluğu ile ilgili eşitlikçi rolleri benimsemeleri dikkat çekici bulunmuştur (Acar-Erdol, 2017; Aydemir, 2019). Kurtuluş (2019), lisans öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada kadın öğrencilerde toplumsal cinsiyet eşitliği bilinci arttıkça toplumsal cinsiyet rolü stresinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha geleneksel baktığı tespit edilmiştir (Akbulut-Uzun, 2020; Bartın, 2022). Öğretmenler üzerinde yapılan çalışmalarda öğretmenlerin toplumsal cinsiyet ve biyolojik cinsiyet kavramlarını karıştırdıkları, toplumsal cinsiyet meselesini eşitlik bakımından değil, ayrımcılık bakımından tanımlamaya çalıştıkları, meselenin ayrımcılık üzerinden tanımlanmasının bu problem ile tanışana kadar bahsi geçen ayrımın doğallaştırılmış olması ile açıklanması gerektiği düşünülmüştür (Sezgin, 2022; Öztürk-Kökpınar, 2023).

Okul öncesi öğretmenler kız öğrencileri uyumlu, disiplinli, fiziksel ve bilişsel becerilerde iyi, sanatsal etkinliklerden hoşlanan ancak güçsüz olarak tanımlarken, erkek öğrencileri hareketli, disiplinsiz, saldırgan, uyumsuz, güçlü, dışa dönük ve zeki olarak tanımlamışlar, kız öğrencilerin daha fazla olumlu özellikleri bulunduğu sınıflarında kız öğrencilerin daha fazla olmasını arzu ettiklerini ifade etmişlerdir (Işıl, 2024).

Eğitim ve öğretim alanında toplumsal cinsiyet eşitliği konulu lisansüstü tezlerin incelenmesinin, konunun araştırmacılar tarafından ele alınış biçimi ile bilimselliğini ortaya koymaya destek sağlayacağı düşünülmüştür. Çalışmaların eğilimlerini ortaya koymak üzere, alt problemlerle ilgili düzenlenen tabloların ve bu tabloların yorumlanması ile elde edilen sonuçların, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun ele alınış biçimini açıklayabileceği, konu üzerinde çalışacak araştırmacılara referans olabileceği değerlendirilmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yapılan bu çalışmalar yanında, çözümün eğitimle olan yakın ilişkisi, eğitim ve öğretim alanında hazırlanan lisansüstü çalışmalarda, konunun ne şekilde ele alınmakta olduğu hususunda merak uyandırmaktadır. Bu nedenle eğitim ve öğretim alanında “toplumsal cinsiyet eşitliği” başlıklı lisansüstü tezlerin içeriklerinin incelenmesi amacıyla konu ile ilgili yazılan tezler incelenerek, “Eğitim ve öğretim alanında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda yapılan lisansüstü tez çalışmalarının eğilimleri nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırmanın alt problemleri:

1. Tezler tür, yıl, dil ve danışman özellikleri açısından nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. Tezlerin hazırlandığı üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
3. Tezlerin bulunduğu üniversitelerin coğrafi dağılımı nasıldır?
4. Tezlerde kullanılan yöntemler ve araştırma modelleri hangileridir?
5. Tezlerde hangi veri toplama araçları kullanılmıştır?
6. Tezlerde kullanılan veri toplama araçları kimler tarafından geliştirilmiştir?
7. Tezleri hazırlayan araştırmacılar ile danışmanlarının cinsiyet dağılımı nasıldır?
8. Tezlerde kullanılan örneklem türleri nasıldır?
9. Tezlerin sonuç ve önerileri nasıldır? olarak belirlenmiştir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yönteminde ve temel nitel araştırma (natural inquiry) modelinde desenlenmiştir. Merriam’a (2018) göre; araştırmacı, nitel araştırma yaparken kullanılabilen desenlerden öyküsel analiz, fenomenoloji, gömülü teori, eleştirel ya da etnografik çalışmalardan herhangi birisini kullanmadan da bir nitel çalışma yapabilir. Veriler görüşme, gözlem ya da doküman analizi ile toplanabilir ve bu tür çalışmalar temel nitel çalışma olarak isimlendirilebilir. Yapılan bu çalışmada eğitim ve öğretim alanında toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda hazırlanan lisansüstü tez çalışmalarının eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla temel nitel araştırma modeli kullanılmıştır.

İncelediği probleme dair sorgulayıcı, yorumlayıcı ve problemi doğal ortamında anlama çabasında bir yöntem olan nitel araştırma (Guba & Lincoln, 1994; Klenke, 2016), bu problemin çözümünde gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerini kullanır. Araştırmada toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda hazırlanan tezler detaylı olarak incelenerek problem doğal ortamında anlaşılmasına çalışılmıştır. Nitel araştırma, problemlerin algılanabilmesi ve probleme dair doğal olguların gerçekçi bir şekilde ele alınabilmesi için öznel-yorumlayıcı bir süreci ifade etmektedir (Seale, 1999).

Veri Kaynakları

Veri kaynakları bir yandan birbirlerini bütünlemeleri için kullanılabilirken, bir yandan da birbirlerini sınamak amacıyla kullanılabilirler (Balcı, 2016; Patton, 2002). Veri kaynaklarının bu şekilde kullanımı, verinin çeşitlendirilmesini (data triangulation) sağlayarak araştırmanın geçerliğini de önemli ölçüde artırır (Patton, 2002; Saldana, 2011). Bu araştırma için veri kaynakları, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi (YÖKTEZ) veri tabanında erişime açık olan eğitim ve öğretim alanında, “toplumsal cinsiyet eşitliği” konulu doktora ve yüksek lisans tezleridir. Veri kaynakları YÖKTEZ veri tabanından seçilirken amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenen ölçütlere uyan tüm durumların incelenmesi olarak tanımlanabilir ve bu yöntemde ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulur ya da önceden hazırlanmış bir ölçütler listesi kullanılabilir (Baltacı, 2018). Bu çalışmada, araştırmanın ölçütleri olarak, (a) 2025 yılı 01 Nisan tarihi itibarıyla yayımlanmış olması, (b) izinli olması, (c) eğitim ve öğretim alanında olması ve (d) tez başlığında "toplumsal cinsiyet eşitliği" ifadelerinin geçmesi belirlenmiştir. Bu doğrultuda, 01 Nisan 2025 tarihine kadar yayımlanmış ve izinli olan 22 yüksek lisans tezi ve 6 doktora tezi veri kaynağı olarak seçilmiştir. Araştırmanın veri kaynağını oluşturan bu tezler “T1, T2, T3...T28” şeklinde kodlanmış, Tablo 1’de gösterilmiş ve kaynakçada danışmanları ile birlikte belirtilmiştir.

Tablo 1: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerin Adı, Yazarı ve Alanları

Kod	Tez Adı	Yazar	Alanı	Konularına Göre Sınıflandırılması
T1	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Yönüyle Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi	Mustafa Kükreci	Eğitim ve Öğretim	Eğitim Materyalleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T2	Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Ortaöğretim Düzeyinde Sosyolojik Öğretimi	İlksen Üstündağ	Eğitim ve Öğretim, Sosyoloji	Eğitim Materyalleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T3	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitim Programının Hazırlanması, Uygulanması ve Değerlendirilmesi	Tuğba Acar Erdol	Eğitim ve Öğretim, Sosyoloji	Eğitim Programları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T4	Lise Sosyoloji Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği	Özge Odabaşı Koç	Eğitim ve Öğretim, Sosyoloji	Eğitim Materyalleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T5	Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Duyarlı Medya Okur-Yazarlığı Eğitiminin Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Tutumlarına Etkisi	Sevilay Aydemir	Eğitim ve Öğretim, Sosyoloji	Medya ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T6	Kadın Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile Toplumsal Cinsiyet Rolü Stresi ve Olumsuz Değerlendirilme Korkusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	Emin Kurtuluş	Eğitim ve Öğretim, Psikoloji	Toplumsal Cinsiyet Rolü, Olumsuz Değerlendirilme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T7	Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Eğitimi	Merve Başaran	Eğitim ve Öğretim	Eğitim Materyalleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T8	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakımından PISA’da Başarılı Olan Bazı Ülkeler ile Türkiye’nin Karşılaştırılması	Necmiye Pamuk	Eğitim ve Öğretim	Uluslararası Sınavlar ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T9	Ortaokul Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Farkındalığı Oluşturmaya Yönelik Bir Eylem Araştırması	Aslı Yeşil	Eğitim ve Öğretim	Kişisel Gelişim ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T10	An Examination of Social Gender Equality and Social Gender Roles in Fifth Grade Mathematics Textbook And Social Sciences Textbook	Ece Kandilli	Eğitim ve Öğretim	Eğitim Materyalleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

T11	Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Görüşleri	Yeter Akbulut Uzun	Eğitim ve Öğretim	Öğrenci Görüşleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T12	Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinde Öğretmen Eğitimi: Mor Sertifika Örneği	Birnur Kafalı	Eğitim ve Öğretim	Öğretmen Eğitimi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T13	Öğretmenlerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliği, Örgütsel Dışlanma ve Örgütsel Engel Algıları Arasındaki İlişki	Ayhan Kandemir	Eğitim ve Öğretim	Öğretmen Görüşleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T14	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Duyarlılığının Geliştirilmesi: İlkokul Dördüncü Sınıflarla Yapılan Bir Eylem Araştırması	Ece Yolcu	Eğitim ve Öğretim	Kişisel Gelişim ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T15	Okul Öncesi Döneme Yönelik Çizgi Filmlerde Yer Alan Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Ait Göstergelerin İncelenmesi (TRT Çocuk Kanalı Örneği)	Nurten Lahi	Eğitim ve Öğretim	Medya ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T16	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	Cansu Bartın	Eğitim ve Öğretim	Öğretmen Görüşleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T17	Sınıf Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	Pınar Deniz Sezgin	Eğitim ve Öğretim	Öğretmen Görüşleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T18	2000-2020 Yılları Arasında Kullanılan Müzik Ders Kitaplarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Açısından İncelenmesi	Sertan Yaşar	Eğitim ve Öğretim	Eğitim Materyalleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T19	Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Algısı ve Teknoloji Kullanım Seviyeleri Arasındaki İlişki	Rahime İrem Sarı	Eğitim ve Öğretim, Bilim ve Teknoloji	Teknoloji ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T20	Ortaöğretim Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine İlişkin Eğitim Gereksinimlerinin Belirlenmesi	İlayda Nur Korkmaz	Eğitim ve Öğretim	Kişisel Gelişim ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T21	Bowel ve Heap'ın Süreçsel Drama Yaklaşımı Yoluyla Ortaokul Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi	Zühal Armoni	Eğitim ve Öğretim	Öğrenci Görüşleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T22	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Kavrayışı ve Öğretim Faaliyetlerine Yansıtması	Melek Öztürk Kökpınar	Eğitim ve Öğretim	Öğretmen Eğitimi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T23	Okul Öncesi Dönemde Biyografik Hikayeler Aracılığı ile Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Bir Eylem Araştırması	Nilüfer Gürcan	Eğitim ve Öğretim	Kişisel Gelişim ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T24	İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Farkındalıklarının Gelişimi: Bir Durum Çalışması	Derya Doğan Yaylak	Eğitim ve Öğretim	Kişisel Gelişim ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T25	The Effectiveness of Social and Emotional Learning (SEL)-Embedded Sustainable Development Goal 5 (SDG-5 Gender Equality) Oriented Teaching Program on High School Students' SDG-5 Awareness, SEL Competencies and Language Development	Hatice İğsen	Eğitim ve Öğretim	Kişisel Gelişim ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T26	Okul Öncesi Öğretmenlerinin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Algılarının İncelenmesi: Nitel Bir Çalışma	Hayrunisa Işıl	Eğitim ve Öğretim	Öğretmen Görüşleri ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
T27	Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Temelli Psiko-Eğitim Programının Üniversite Öğrencileri	Figen Aslan	Eğitim ve Öğretim,	Kişisel Gelişim ve Toplumsal Cinsiyet

T28	Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi Sınıf İkliminin Yordayıcıları Olarak Öğretmenlerin Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Yönelik Tutumları ve Öğrencilerin Akademik Benlik Yeterlikleri	Derya Oğuz	Psikoloji Eğitim ve Öğretim	Eşitliği Öğretmen Tutumları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

Verilerin Analizi

Veriler, doküman incelemesi (analizi) yöntemiyle toplanmıştır. Merriam’ a (2009) göre doküman analizi aşamalı bir çalışmadır. Öncelikle uygun dokümanlar bulunur. Bulunan dokümanların orijinaliği kontrol edilir ve doküman içeriklerinin kodlanma ve kataloglanması için bir sistematik oluşturulur. Son olarak da veri analizi yapılır. Yıldırım ve Şimşek (2021) ise doküman analizinin yapılan araştırma ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizi olduğunu belirtir. Doküman incelemesi yoluyla toplanan verilerin analizi için betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizinde öncelikle bir konu belirlenerek bu konu ile ilgili tüm çalışmalar ele alınır. Çalışmaların sonuçları ve eğilimleri tanımlayıcı bir boyutta sistematik olarak değerlendirilir (Jayarajah, vd., 2014; Lin, vd., 2014; Suri & Clarke, 2009). Belirlenen konu ile ilgili yapılmış olan nitel ve nicel çalışmaların tamamının incelenerek değerlendirilip eğilimlerinin belirlenmesi, ilgili alanda çalışma yapan ya da yapacak olanlara genel eğilimlerin neler olduğunu gösterebilir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Miles ve Huberman, 1994). Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan “Lisansüstü Çalışmalara Yönelik Araştırmaları İnceleme Formu” kullanılarak incelenmiştir. Formun oluşturulmasında araştırmanın alt problemleri esas alınmış ve form eğitim bilimleri alanında uzman bir akademisyenin onayı ile kullanılmıştır. İnceleme formunda; tezin numarası, tarihi, türü, tezin adı, yazarı, tez danışmanı, tezin sunulduğu üniversite, anabilim dalı, enstitü, tezin konusu, yöntemi, modeli, veri toplama araçları, örnekleme gibi bilgiler sorgulanmıştır. Her bir yüksek lisans ve doktora çalışması formdaki sorular temel alınarak değerlendirilmiştir. Belirlenen başlıklara uygun kategoriler oluşturulmuş, tezler araştırmacılar tarafından ayrıntılı olarak incelenmiştir. Araştırmacılar yaptıkları analizleri karşılaştırmış ve görüş birliğine varmışlardır. Araştırmanın tutarlılığını (güvenirliğini) sağlamak amacıyla bu sistem kullanılarak tüm tezler aynı inceleme formu çerçevesinde değerlendirilmiştir. Ayrıca, verilerin benzer kriterlerle ele alınması ve analizlerin araştırmacılar arasında karşılaştırılması yoluyla analiz sürecinin iç tutarlılığı güçlendirilmiştir.

İnandırıcılığın (geçerliğin) artırılması amacıyla, araştırmaya yalnızca ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen, konuya doğrudan katkı sağlayan lisansüstü tezler dahil edilmiştir. Bu sayede, araştırmanın elde ettiği bulguların araştırma amacına hizmet etmesi ve kapsamlı bir analiz sunması sağlanmıştır. Elde edilen veriler, belirlenen kategoriler doğrultusunda tablolastırılarak açık ve şeffaf biçimde sunulmuş; ayrıca verilerin sayısal olarak analiz edilmesiyle ileride yapılacak benzer çalışmalarda tekrarlanabilirliği mümkün kılacak bir yapı oluşturulmuştur. Bu uygulamaların çalışmanın inandırıcılık, aktarılabilirlik ve güvenilirlik ölçütlerini sağladığı düşünülmektedir.

Bulgular

Bu bölümde, elde edilen bulgular alt problemlere göre sıralanmak suretiyle yorumlanmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerin Türü ve Yayın Yılı

Eğitim ve öğretimde toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tezlerin türleri ve sunuldukları yıllar incelendiğinde; eğitim-öğretim alanında “toplumsal cinsiyet eşitliği” konulu lisansüstü tezlerin 22’sinin yüksek lisans tezi olduğu, doktora tezi sayısının ise 6 olduğu görülmüştür. Yıllar itibarıyla değerlendirildiğinde, tezlerin 2015 yılı ile 2025 yılları arasında dağılım gösterdikleri ortaya çıkmış olup; en fazla tezin 2023 yılında hazırlandığı (f=5) belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2: Eğitim ve Öğretimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerin Türü ve Yılı

Tez Türü	f	%	Yılı	f	%
Yüksek Lisans	22	78.54	2024	3	10.71
			2023	4	14.28
			2022	4	14.28
			2021	1	3.57
			2020	4	14.28
			2019	3	10.71
			2017	2	7.14
			2015	1	3.57
Doktora	6	21.42	2025	1	3.57
			2023	1	3.57
			2021	2	7.14
			2019	1	3.57
			2017	1	3.57

İncelenen tezlerin büyük çoğunluğunun Türkçe dilinde hazırlandığı, sadece iki yüksek lisans tezinin İngilizce olarak hazırlandığı; doktora tezlerinin tamamının Türkçe yazıldığı belirlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Eğitim ve Öğretimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerde Kullanılan Diller

Tez Türü	Dil	f	%
Yüksek Lisans	Türkçe	20	71,4
	İngilizce	2	7,14
Doktora	Türkçe	6	21,42

Toplumsal cinsiyet konulu tez danışmanlarının çoğunun Profesör olduğu (2), bunu sırasıyla Doç. Dr. (9), Dr. Öğretim Üyesi (5) ve Yrd. Doç. Dr. (2) unvanlı danışmanların takip ettiği incelenmiştir (Tablo 4).

Tablo 4: Eğitim ve Öğretimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerin Danışmanları

Danışman	f	%
Profesör	12	42,84
Doç. Dr.	9	32,13
Yrd. Doçent Dr.	2	7,14
Dr. Öğretim Üyesi	5	17,85

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelere, Enstitülere ve Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Tablo 5'te görüldüğü gibi eğitim ve öğretim alanında toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tezlerin sırasıyla Gazi Üniversitesi (4), Çukurova Üniversitesi (3), Abant İzzet Baysal Üniversitesi (2), Ankara Üniversitesi (2), Necmettin Erbakan Üniversitesi (2) ve Onsekiz Mart Üniversitesi'nde (2) yapıldığı; diğer üniversitelerde ise birer tez hazırlandığı görülmüştür. Tezlerin enstitülere göre dağılımı incelendiğinde; eğitim bilimleri enstitülerinde (8); sosyal bilimler enstitülerinde (6) ve lisansüstü eğitim enstitülerinde ise (4) tezin sunulduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tezlerin, anabilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde, en çok tezin eğitim bilimleri anabilim dalında hazırlandığı (13); ilköğretim eğitimi, güzel sanatlar eğitimi, Türkçe ve sosyal bilimler eğitimi ve temel eğitim anabilim dallarında ikişer tez yer aldığı görülmektedir. Türkçe eğitimi, felsefe grubu eğitimi, eğitim programları, eğitim yönetimi ve planlama, bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi ve yabancı diller eğitimi anabilim dallarında ise birer tez yazıldığı ortaya çıkmıştır.

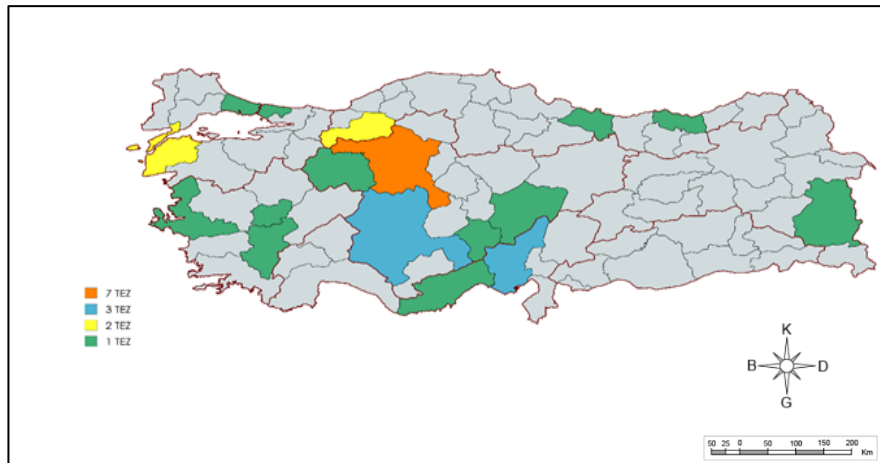
Tezlerin sunulduğu üniversiteler statü olarak değerlendirildiğinde tezlerin tamamına yakınının (27) kamu üniversitelerinde sunulduğu, vakıf üniversitelerinde sadece bir tezin sunulduğu görülmüştür.

Tablo 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite Adı	f	%	Enstitü	Anabilim Dalı
Gazi (Devlet)	4	14,28	Eğitim Bilimleri	Felsefe Grubu Eğitimi Eğitim Bilimleri (2) Türkçe ve Sosyal Bilimler
Çukurova (Devlet)	3	10,71	Sosyal Bilimler	Eğitim Bilimleri (3)
Abant İzzet Baysal (Devlet)	2	7,14	Eğitim Bilimleri Lisansüstü Eğitim	Türkçe Eğitimi Eğitim Bilimleri
Ankara (Devlet)	2	7,14	Eğitim Bilimleri	Eğitim Programları Güzel Sanatlar Eğitimi İlköğretim
Necmettin Erbakan (Devlet)	2	7,14	Eğitim Bilimleri	Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi
Onsekiz Mart (Devlet)	2	7,14	Eğitim Bilimleri Lisansüstü Eğitim	Eğitim Bilimleri Yabancı Diller Eğitimi
ODTÜ(Devlet)	1	3,57	Sosyal Bilimler	Eğitim Yönetimi ve Planlaması
İstanbul Bilgi (Vakıf)	1	3,57	Sosyal ve Beşerî Bilimler	Sosyal Projeler ve Sivil Toplum Kuruluşları Yönetimi
Trabzon (Devlet)	1	3,57	Lisansüstü Eğitim	Temel Eğitim
Anadolu (Devlet)	1	3,57	Eğitim Bilimleri	Eğitim Bilimleri
Pamukkale (Devlet)	1	3,57	Eğitim Bilimleri	İlköğretim
Uşak (Devlet)	1	3,57	Lisansüstü Eğitim	Temel Eğitim
Ordu (Devlet)	1	3,57	Sosyal Bilimler	Türkçe ve Sosyal Bilimler
Ege (Devlet)	1	3,57	Eğitim Bilimleri	Eğitim Bilimleri
Ömer Halisdemir (Devlet)	1	3,57	Eğitim Bilimleri	Eğitim Bilimleri
Selçuk (Devlet)	1	3,57	Eğitim Bilimleri	Eğitim Bilimleri
Yüzüncü Yıl (Devlet)	1	3,57	Eğitim Bilimleri	Güzel Sanatlar Eğitimi
Erciyes (Devlet)	1	3,57	Eğitim Bilimleri	Eğitim Bilimleri
Mersin (Devlet)	1	3,57	Eğitim Bilimleri	Eğitim Bilimleri

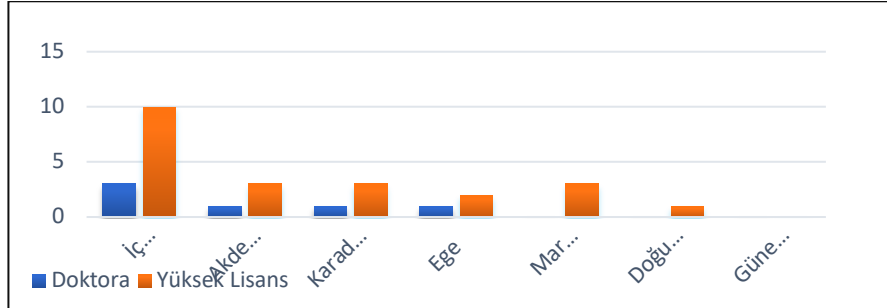
Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerin Bulunduğu Üniversitelerin Coğrafi Dağılımı

Toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tezler, sunuldukları üniversitelerin bulunduğu illere göre değerlendirildiğinde; tezlerin çoğunun İç Anadolu Bölgesinde bulunan üniversitelerde hazırlandığı gözlenmiştir. Ankara ilinde bulunan üniversitelerde (7) tez yer alırken; Adana ve Konya illerinde bulunan üniversitelerde (3), Bolu ve Çanakkale illerindeki üniversitelerde (2), Kayseri, Mersin, Niğde, İstanbul, Trabzon, Van, Eskişehir, Denizli, Uşak, Ordu ve İzmir illerindeki üniversitelerde ise (1) tez hazırlandığı görülmüştür (Şekil 1).

Şekil 1: Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelerin Bulunduğu Şehirler (Kaynak: Mapchart, 2025)

Eğitim ve öğretim alanında “Toplumsal cinsiyet eşitliği” konulu lisansüstü tezlerin hazırlandığı

üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgeler incelendiğinde ise en çok doktora ve yüksek lisans tezinin İç Anadolu Bölgesinde bulunan üniversitelerde sunulduğu, bunu Akdeniz, Karadeniz, Marmara ve Doğu Anadolu bölgelerinin izlediği, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan üniversitelerde konu ile ilgili herhangi bir lisansüstü tez çalışılmadığı görülmüştür (Şekil 2).

Şekil 2: Tezlerin Hazırlandığı Üniversitelerin Bulunduğu Coğrafi Bölgeler

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerde Kullanılan Yöntemler ve Araştırma Modelleri

Tablo 6’da görüleceği üzere, “toplumsal cinsiyet eşitliği” konulu tezlerin araştırma yöntemlerine göre dağılımı incelendiğinde, bunların 17’sinde nitel yöntem, 6’sında nicel yöntem ve 5’inde karma yöntem kullanıldığı görülmüştür. Nitel araştırma yöntemi kullanılan tezlerde en çok (5) doküman incelemesi modeli kullanılırken bunu eylem araştırması (3) ve odak grup görüşmesi (2) modellerinin izlediği, çoklu durum çalışması, temel nitel araştırma, fenomenoloji, içerik analizi ve durum çalışması modellerinin de birer araştırmada kullanıldığı görülmüştür. Nicel yöntemle hazırlanan tezlerde en çok ilişkisel tarama (4) kullanılırken, betimsel tarama, deneysel araştırma ve nedensel karşılaştırma modelleri de kullanılmıştır. Karma yöntemle yapılan araştırmalarda durum çalışması (3), deneysel (2), fenomenoloji, birleştirme (çeşitleme), açıklayıcı ardışık desen, eylem araştırması, çok aşamalı değerlendirme gibi farklı modeller bir arada kullanılmıştır.

Tablo 6: Eğitim ve Öğretimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerde kullanılan Yöntem ve Araştırma Modellerine Dağılımı

Yöntem	f	%	Model	f	%
Nitел	17	60,69	Doküman incelemesi	5	17,85
			Eylem araştırması	3	10,71
			Odak grup görüşmesi	2	7,14
			Fenomenoloji (olgubilim)	2	7,14
			Durum çalışması	2	7,14
			Çoklu durum çalışması	1	3,57
			İçerik analizi	1	3,57
			Temel nitel araştırma	1	3,57
Nicel	6	21,42	İlişkisel tarama	4	14,28
			Betimsel tarama	1	3,57
			Deneysel araştırma	1	3,57
			Nedensel karşılaştırma	1	3,57
Karma	5	17,85	Durum çalışması	3	10,71
			Deneysel	2	7,14
			Çok aşamalı değerlendirme	1	3,57
			Eylem araştırması	1	3,57
			Açıklayıcı ardışık desen	1	3,57
			Birleştirme (çeşitleme)	1	3,57
			Fenomenoloji (olgubilim)	1	3,57

Eğitim ve Öğretimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Araçları

Toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tezlerde kullanılan veri toplama araçları dikkate alındığında; tezlerde en fazla yarı yapılandırılmış mülakat formlarının kullanıldığı (6), bunun yanında toplumsal cinsiyet rol tutumları ölçeği ile toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeklerinin üçer tezde kullanılmış olduğu, diğer ölçeklerin birer tezde tercih edildiği görülmektedir. Toplam yedi tezde herhangi bir ölçek kullanılmamıştır. Ölçek kullanılmayan tezlerden beşinde ders kitapları, birinde çizgi film bölümleri ve birinde PISA’ya (Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı) katılan ülkeler veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile alakalı olmayan ölçekler nicel ve karma yöntemlerle yapılan çalışmalarda (11), örgütsel dışlanma, örgütsel engeller, kendini sansürleme isteği, sınıf iklimi ve akılcı olmayan inançlar gibi farklı değişkenleri ölçmek için kullanılmıştır (Tablo 7).

Tablo 7: Eğitim ve Öğretimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Konulu Tezlerin Kullanılan Veri Toplama Araçları Bakımından Değerlendirilmesi

Kullanılan Veri Toplama Araçları	f	%
Yarı yapılandırılmış görüşme formu	6	21,43
Toplumsal cinsiyet rol tutumları ölçeği	3	10.71
Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği	3	10.71
Öz Değerlendirme Formu	2	7,14
Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı medya okur-yazarlığı ölçeği	1	3.57
Toplumsal cinsiyet algısı anket formu	1	3.57
Medya okur-yazarlığı ilkeler görüş formu	1	3.57
Cinsiyet rolü stresi ölçeği	1	3.57
Olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği	1	3.57
Örgütsel dışlanma ölçeği	1	3.57
Örgütsel engeller ölçeği	1	3.57
Kendini sansürleme isteği ölçeği	1	3.57
Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ölçeği	1	3.57
Sınıf iklimi ölçeği kısa formu	1	3.57
Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumları ölçeği	1	3.57
Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık belirleme formu	1	3.57
Çocuklar içi kalıplaşmış toplumsal cinsiyet tutumları formu	1	3.57
Öğrenci bilgi toplama formu	1	3.57
Program değerlendirme formu	1	3.57
Erişi testi	1	3.57
Yaratıcı değerlendirme formu	1	3.57
Demografik bilgi formu	1	3.57

Eğitim ve Öğretim Alanında “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” Konulu Tezlerde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Ölçmede Kullanılan Ölçeklerin Kaynakları

Eğitim ve öğretim alanında “Toplumsal cinsiyet eşitliği” konulu tezlerin ölçekleri detaylı olarak incelendiğinde; (17) çalışmada nitel, (6) çalışmada nicel ve (5) çalışmada ise karma yöntem kullanıldığı görülmüştür. Çalışmalarda toplam (22) farklı veri toplama aracı kullanıldığı, Zeyneloğlu ve

Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen “Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği” ve Gözütok, Toraman ve Acar-Erdol, (2017) tarafından geliştirilen, “Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği” nin (3)’er defa kullanıldığı, (6) tezde, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış mülakat formlarının kullanıldığı, (7) araştırmada herhangi bir ölçek kullanılmadığı incelenmiştir. Toplam (8) farklı araştırmada birden fazla ölçme aracı kullanılarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin farklı değişkenlerle ilişkisi ortaya konmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili (9) çalışmada, başka araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçekler kullanılmıştır (Tablo 8).

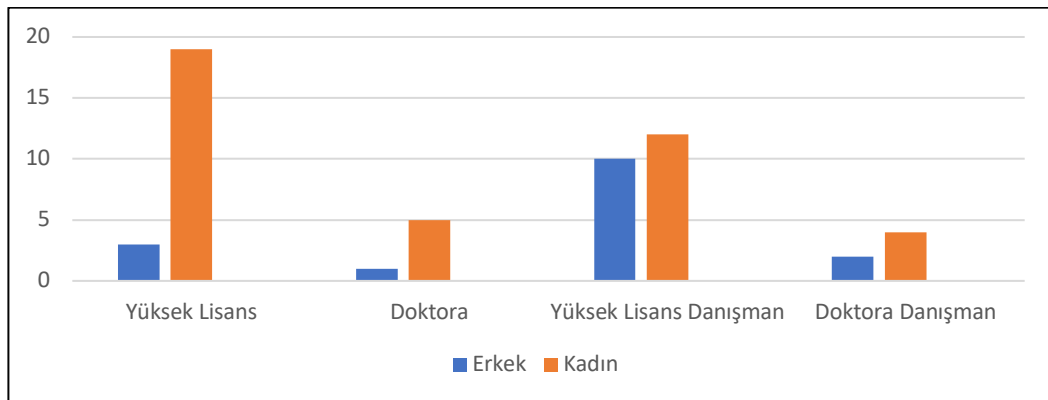
Tablo 8: Tezlerde Kullanılan Veri Toplama Araçları

Tez Yazarı	Ölçek	Geliştiricisi
Kükrer, (2015)	Yok	
Üstündağ, (2017)	Yarı yapılandırılmış Mülakat Formu	Araştırmacı
Acar Erdol, (2017)	İhtiyaç analizi yarı yapılandırılmış görüşme formu	Araştırmacı
	Yansıtıcı değerlendirme formu	Araştırmacı
	Erişi testi	Araştırmacı
Odabaşı Koç, (2017)	Program değerlendirme formu	Araştırmacı
	Yok	
	Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı medya okur-yazarlığı ölçeği	Araştırmacı
Aydemir, (2019)	Toplumsal cinsiyet rol tutumları ölçeği	Zeyneloğlu ve Terzioğlu, (2011)
	Toplumsal cinsiyet algısı anket formu	Araştırmacı
	Medya okur-yazarlığı ilkeleri görüş formu	Araştırmacı
	Öğrenci bilgi toplama formu	Araştırmacı
Kurtuluş, (2019)	Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği	Gözütok, Toraman ve Acar-Erdol, (2017)
	Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçeği	Koç, Haskan-Avcı ve Bayer, (2017)
	Olumsuz değerlendirilme korkusu ölçeği	Leary, 1983’ten uyarlayan Çetin, Doğan ve Sapmaz, (2010)
Başaran, (2019)	Yok	
Pamuk, (2019)	Yok	
Yeşil, (2020)	Araştırma günlüğü	Araştırmacı
	Öğrenci ürünleri (Afiş çalışması)	Katılımcılar
Kandilli, (2020)	Yok	
Akbulut Uzun, (2020)	Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği	Gözütok, Toraman ve Acar-Erdol, (2017)
Kafalı, (2020)	Yarı yapılandırılmış mülakat formu	Araştırmacı
Kandemir, (2021)	Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği	Araştırmacı
	Örgütsel dışlanma ölçeği	Abaslı ve Özdemir, (2019)
	Örgütsel engeller ölçeği	Töremen, (1999)
	Kendini sansürleme isteği ölçeği	Coşkun, Durak ve Elgin, (2012)
Yolcu, (2021)	Çocuklar için kalıplaşmış toplumsal cinsiyet tutumları formu	Araştırmacı
	Toplumsal cinsiyet roller tutum ölçeği	Zeyneloğlu ve Terzioğlu, (2011)
	Toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık belirleme formu	Araştırmacı
Lahi, (2021)	Yok	
Bartın, (2022)	Yarı yapılandırılmış mülakat formu	Araştırmacı
Sezgin, (2022)	Yarı yapılandırılmış mülakat formu	Araştırmacı
Yaşar, (2022)	Yok	
Sari, (2022)	Demografik bilgi formu	Araştırmacı

	Bilgisayar ve öğretim teknolojileri toplumsal cinsiyet eşitliği algı ölçeği	Boran, Siyez ve Kaptanoğlu, (2018)
	Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanım seviyeleri belirleme ölçeği	Kultuca, Arslan ve Özpınar, (2010)
Korkmaz, (2023)	Toplumsal cinsiyet algısı ölçeği ergen formu	Altınova ve Duyan, (2013)
	Yarı yapılandırılmış mülakat formu	Esen, Öztürk ve Siyez (2018)
	Resim çizme tekniği formu	Araştırmacı
Armoni, (2023)	Gözlem ve görüşme formu	Araştırmacı
Öztürk Kökpınar, (2023)	Gözlem ve görüşme formu	Araştırmacı
Gürcan, (2023)	Yarı yapılandırılmış mülakat formu	Araştırmacı
Doğan Yaylak, (2023)	Anket formu	Yeşil, (2020)
	Özdeğerlendirme formu	Araştırmacı
İğsen, (2024)	Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği	Gözütok, Toraman ve Acar-Erdol, (2017)
	Sosyo-duygusal öğrenme ölçeği	Totan, (2018)
	Özdeğerlendirme formu	Araştırmacı
	Yarı yapılandırılmış mülakat formu	Araştırmacı
Işıl, (2024)	Yarı yapılandırılmış mülakat formu	Araştırmacı
Aslan, (2024)	Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği	Zeyneloğlu ve Terzioğlu, (2011)
	Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ölçeği	Sarı ve Korkut-Owen, (2016)
Oğuz, (2025)	Sınıf iklimi ölçeği kısa formu	Fisher & Fraser (1983)’den uyarlayan Gezer ve Şahin, (2017)
	Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumları ölçeği	Oğuz ve Yılmaz, (2023)
	Akademik benlik yeterliliği ölçeği	Petermann, (1992)’dan uyarlayan Tekeli, (2010)

Tezleri Hazırlayan Araştırmacılar ile Danışmanlarının Cinsiyet Dağılımı

Eğitim ve öğretim alanında toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tezler, hazırlayan araştırmacılar ve danışmanlarının cinsiyetleri bakımından incelendiğinde; yüksek lisans tezlerinin büyük çoğunluğunun (f=19) kadınlar tarafından hazırlandığı; sadece (3)’ünün erkek araştırmacılar tarafından hazırlandığı ortaya çıkmıştır. Tez danışmanlarının ise (12)’sinin kadın olduğu görülmüştür. (6) doktora tezinden (5)’inin kadın, (1)’inin erkek araştırmacılar tarafından hazırlandığı; bu tezlerin danışmanlarının ise (4)’ünün kadın olduğu belirlenmiştir (Şekil 3).

Şekil 3: Tezleri Hazırlayanların ve Danışmanlarının Cinsiyet Dağılımı.

Tezlerde Kullanılan Örneklem Türleri

Eğitim ve öğretim alanında toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tezler örneklem türleri bakımından incelendiğinde; örneklem belirlenirken en çok kolay ulaşılabilir (uygun) örneklem yöntemi (15) ve ölçüt örnekleme (8) kullanılmış olup; amaçlı örneklemenin üç çalışmada, orantısız küme örnekleme ve çok aşamalı örnekleme yöntemlerinin sadece birer çalışmada kullanıldığı görülmektedir (Tablo 9).

Tablo 9. Tezlerin Örneklem Türlerinin Belirlenme Yöntemleri

Örneklem Belirleme Yöntemi	f	%
Kolay ulaşılabilir (uygun) örnekleme	15	7.7
Ölçüt örnekleme	8	30.8
Amaçlı örnekleme	3	38.5
Orantısız küme örnekleme	1	7.7
Çok aşamalı örnekleme	1	7.7

Örneklem türleri çoğunlukla lisans öğrencileri (7), kitaplar (5) ve öğretmenlerden (4) oluştuğu; akademisyenler (1), lise (f=3), ortaokul (2), ilkokul (2), ana okulu (1) öğrencileri ile öğrenci velilerinin (1) de örneklem olarak kullanıldığı incelenmiştir. Bir çalışmada PISA'ya katılan ülkeler ve bir çalışmada da çizgi film bölümleri örneklem türleri olarak kullanılmıştır (Tablo 10).

Tablo 10: Tezlerin Örneklem Türü

Örneklem Türü	f	%
Lisans öğrencisi	7	24,99
Ders kitapları	5	17,85
Öğretmen	4	14,28
Lise öğrencisi	3	10,71
Ortaokul öğrencisi	2	7,14
İlkokul öğrencisi	2	7,14
Akademisyen	1	3,57
Anaokulu öğrencisi	1	3,57
Öğrenci velileri	1	3,57
Ülkeler	1	3,57
Çizgi film bölümleri	1	3,57

Tezlerin Sonuçlarına ve Önerilerine Yönelik Bulgular

Bu bölümde lisansüstü tezlerin sonuçları ve önerileri incelenerek bazı bulgulara ulaşılmaya çalışılmıştır.

Ders kitaplarına yönelik sonuçlardan elde edilen bulgular

Ders kitaplarının ele alındığı toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tezlerde, sonuçlar incelendiğinde; kitap resimlerinde erkeklerin kadınlara oranla daha fazla temsil edildiği görülmüştür. Kadın karakterlerin sıklıkla ev içi roller ve daha çok özel alanla sınırlandırıldığı buna karşın erkeklerin kamusal alanla ilişkilendirilerek gösterildiği ortaya çıkmıştır. Ders kitaplarının yazar bilgilerine odaklanan çalışmalarda ise erkek yazarların baskın olduğu görülmüştür. Toplumsal roller bağlamında erkeklere gelir getirici işler, kadınlara ise ev içi görevler verildiği ortaya konmuştur. Buna karşın, yakın zamanda basılan ders kitaplarında kadın karakter sayısında artış olduğu ve her iki cinsiyete de aynı mesleklerin atfedildiği incelenmiştir. Ders kitaplarına yönelik sonuçları, toplumsal cinsiyet eşitliği problemi bulunanlar (f=18) ve özellikle yeni kitaplarda rastlanan, yeni gelişmeler (f=3) olarak iki ana grupta değerlendirmek mümkün olmuştur (Tablo 11).

Tablo 11: Ders Kitaplarına Yönelik Sonuçlarla İlgili Bulgular

Kategori	Kod	Tez	f
Toplumsal cinsiyet eşitsizliği	Genellikle toplumsal cinsiyet eşitliğine zıt öğeler ve kalıp yargılar içermektedir	T1, T4, T10, T18	18
	Erkekler ders kitaplarında daha fazla yer almaktadır	T1, T4, T7	
	Erkekler kamusal alanda daha fazla gösterilmiştir	T1, T4, T7	
	Erkeklerle kadınlara göre daha fazla meslekle ilişkilendirilmiştir	T1, T4	
	Ev hanımlığı, dokumacılık, hemşirelik ve terziilik gibi meslekler yalnızca kadınlara uygun görülmüştür	T1	
	Görseller ve metinlerde erkekler daha fazla ve farklı tutumla gösterilmiştir	T1	
	Erkekler genel hayata ait nesnelere, kadınlar özel hayata ait nesnelere gösterilmiştir	T1	
	Erkeğe gelir getirici işlerde çalışma rolü verilirken kadınlara ev içi roller verilmiştir	T4	
	Kadınların fiziksel özellikleri erkeklerle göre daha fazla vurgulanmıştır	T18	
	Kitapların yazarlarının çoğu erkektir		
Yeni gelişmeler	Sosyoloji kitapları gizli cinsiyetçi tutum sergilemekte ve feminizme sadece kavramsal düzeyde yer vererek kadına yönelik şiddeti ele almamaktadır	T2	3
	Yeni kitaplarda eskilere göre kadın karakter sayısında artış olmuştur	T1	
	Yeni ders kitaplarında her iki cinsiyete de yüklenen meslekler bulunmaktadır	T1	

Öğretmen ve öğretmen adaylarına yönelik sonuçlardan elde edilen bulgular

Öğretmen ve öğretmen adayları ile ilgili bilgi, algı ve önyargılarla ilgili (16) ve tutum ve davranışlarla ilgili (7) olmak üzere temelde iki ana kategoride sonuçlar ortaya çıkmıştır. İncelenen tezlerde öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet kavramı hakkında bilgi düzeylerinin sınırlı olduğu ortaya çıkmıştır. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının karıştırıldığı, bazı kalıp yargıların var olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarına göre kız öğrenciler erkeklerle göre daha çalışkansa da erkek öğrenciler daha zekidir. Kadınlar bilişsel, davranışsal ve duyuşsal açıdan eksik görülmüştür. Toplumsal cinsiyet eşitliği desteklense de davranışa tam olarak dönüştürülmemektedir. İncelenen tezlerde öğretmen ve öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliğinin eğitimle sağlanabileceğine inandıkları görülmüştür (Tablo 12).

Tablo 12: Öğretmenler ve Öğretmen Adaylarına Yönelik Sonuçlarla İlgili Bulgular

Kategori	Kod	Tez	f
Bilgi, algı ve önyargılarla ilgili sonuçlar	Meslekleri toplumsal cinsiyet kalıp yargıları doğrultusunda idealleştirme	T4, T16, T17	16
	Kavram bilgisi eksikliği ve toplumsal cinsiyetten kaynaklı farklılıkların bilinmeyişi	T3, T17	
	Eğitimin toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamada önemli görülmesi	T5, T16	
	Erkek öğrencilerin zeki, kız öğrencilerin çalışkan olarak algılanışı	T3	
	Cinsiyete yönelik kalıp yargıların varlığı	T3	
	Kadınların iş gücü olarak görülmemesi; onların, bilişsel, duyuşsal açıdan eksik görülmesi	T4	
	Toplumsal rollerin cinsiyetle belirlenmesi	T16	
	Köy ve kasabalarda doğup büyüyen öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği algılarını düşük oluşu	T13	
	Kadınların toplumsal cinsiyet algılarının yüksek oluşu	T19	
	Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ayrımcılıklar üzerinden tanımlaması	T22	

	Çevre koşullarının toplumsal cinsiyet algısını belirlemesi	T22	
	Eşitlikçi tutumları arttıkça öğrencilerin akademik benlik yeterlik algılarının da artması	T28	
Tutum ve davranışlarla ilgili sonuçlar	Evin ekonomik sorumluluğunda daha eşitlikçi düşünülse de ev içi rollerde geleneksel cinsiyet rolleri beklenir.	T3	
	Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının değişmesi istenirken bunu sağlama cesaretinin olmaması	T3	
	Kadına yönelik şiddeti bazı durumlarda haklı görülmesi	T4	7
	Toplumsal cinsiyet algısının değişime dirençli oluşu	T5	
	Toplumsal cinsiyet eşitliğini sadece ev ve iş yaşamıyla sınırlı görme ve ailede geleneksel cinsiyet yaklaşımı ile davranma	T17	
	Kız öğrencilere daha olumlu yaklaşım	T22	
	Öğretmenlerin rolünün önemi	T20	

Öğrencilere yönelik sonuçlardan elde edilen bulgular

Araştırma bulgularından öğrencilere yönelik çıkan sonuçlar incelendiğinde; cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının karıştırıldığı ve kadın-erkek rollerinin geleneksel kalıplarla açıklandığı görülmüştür. Erkeklerin, kızlara göre daha geleneksel cinsiyetçi tutumlara sahip oldukları, okul türünün de öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumlarını etkilediği ortaya konmuştur. Uygulanan eğitim programları sonrasında eşitlikçi tutumların arttığı, kalıp yargıların ise zayıfladığını ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Sonuçlar; bilgi eksikliği ve kalıp yargılar (5), çeşitli değişkenlere göre farklılıklar (5) ve eğitimin rolü (4) olarak üç kategoride gruplandırılmıştır (Tablo 13).

Tablo 13: Öğrencilere Yönelik Sonuçlara Yönelik Bulgular

Kategori	Kod	Tez	f
Bilgi eksikliği ve kalıp yargılar	Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının ayrılmadığı ve kadın-erkek rollerinin geleneksel kalıplara göre tanımlanması	T9, T14, T24	5
	Erkek öğrencilerin daha geleneksel tutum sergilemesi	T11, T25	
Çeşitli değişkenlere göre farklılıklar	Cinsiyetçi kalıp yargıların varlığı	T14, T20	5
	Toplumsal cinsiyet eşitsizliği algısının okul öncesi dönemde oluşması	T23	
	Orta öğretim öğrencilerinin algısının yüksekliği	T20	
Eğitimin rolü	Kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği değerleri yükseldikçe, toplumsal cinsiyet stres düzeylerinin de artması	T6	4
	Eğitimle eşitlikçi düşünce algının artması	T21, T23, T24	
	Sosyal bilimler ve güzel sanatlar liselerinde öğrenim gören öğrenciler, Anadolu İmam Hatip Lisesi öğrencilerine göre daha eşitlikçi tutum sergilemesi	T20	

Diğer sonuçlardan elde edilen bulgular

Toplumsal cinsiyet eşitliği temelli eğitim programlarının, öğrencilerin algı, tutum ve farkındalık düzeylerine olumlu katkısı olduğu ortaya çıkmıştır. Medya okuryazarlığı, psiko eğitim ve sürdürülebilir kalkınma odaklı programların, öğrencilerin cinsiyetçi kalıp yargılarına karşı eşitlikçi bir yaklaşım geliştirdiği belirlenmiştir. Diğer sonuçlar temel olarak; öğretim programlarına yönelik (3), medyaya yönelik (2) ve topluma yönelik olmak üzere üç kategoride ele alınmıştır (Tablo 14).

Tablo 14: Diğer Sonuçlara Yönelik Bulgular

Kategori	Kod	Tez	f
	Medya okuryazarlığı programı cinsiyetçiliğe duyarlılığı arttırmıştır	T5	

Öğretim programlarına yönelik sonuçlar	Sosyal ve duygusal öğrenme entegreli sürdürülebilir kalkınma hedef odaklı öğretim programı lise öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği algularını yükseltmiştir Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Temelli Psikoeğitim Programının lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algularını geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır	T25 T27	3
Medyaya yönelik sonuçlar	Okul öncesi çocuklara yönelik çizgi filmlerde, ev içi işleri yapan dişil karakterler narin ve korunmaya muhtaç; ev dışı işleri yapan eril karakterler ise cesur ve güçlü biçimde temsil edilmiştir Dişil karakterler pembe ve beyaz, eril karakterler mavi ve gri renklerle gösterilmiş; pembe ve beyaz giydirilen eril karakterler ise naif, kırılğan, sakar gibi olumsuz özelliklerle ilişkilendirilmiştir	T8 T15	2
Topluma yönelik sonuçlar	Aile ve iş hayatı ile; eğitim, sağlık gibi sektörlerde eşitsizlik çeşitli olumsuz sonuçlara yol açmaktadır Geleneksel cinsiyet algısını benimseyen veliler mevcuttur	T13 T15	2

Önerilerden elde edilen bulgular

İncelenen tezlerde öğretim programlarının toplumsal cinsiyet eşitliğine daha sık yer vermesi, önerilmiştir. Ayrıca okul öncesinden eğitim fakültelerine kadar konunun sıklıkla ele alınması önemli görülmüştür. Öğretmenlerin, ailelerin ve özellikle kırsal alanda yaşayan vatandaşların toplumsal cinsiyet eşitliği temelli eğitim almaları önerilmiştir. Öneriler temel olarak; programlara (20), öğretmenlere (15), araştırmacılara (13) ve ders kitapları ve materyallerini hazırlayanlara (8) yönelik öneriler olarak dört kategoride toplanmıştır (Tablo 15).

Tablo 15: Önerilerden Elde Edilen Bulgular

Kategori	Kod	Tez	f
Programa yönelik öneriler	Eğitim kademeleri ile Eğitim fakültelerinde konuya dair ders ve programlar oluşturulmalıdır	T1, T3, T5, T8, T13, T16, T17, T18, T19, T20, T22, T27	20
	Kazanımlar toplumsal cinsiyet eşitliğine önem vermeli	T1, T11, T14, T17, T22, T24	
Öğretmenlere yönelik öneriler	İnkılap Tarihi, medya okuryazarlığı dersleri ile toplumsal cinsiyet eşitliği vurgulanmalı	T5, T22	15
	Konu ile ilgili hizmet içi eğitimler yoluyla bilgiler güncellenmeli	T1, T9, T12, T13, T14, T16, T17, T20, T21, T25, T26, T28	
Araştırmacılara öneriler	Kadın öğrencilere sosyo-kültürel ve spor etkinliklerinde olanak tanınmalı	T7, T9, T10	13
	Etkinlik ve rehberlik faaliyetleri arttırılmalı	T8, T9, T13, T17, T20, T23	
	Medyada konu daha sık yer bulmalı	T11, T17, T20, T21	
	Ayrımcılıkla mücadele öğretilmeli	T17	
Ders kitapları ve materyallerini hazırlayanlara yönelik öneriler	Aile eğitimleri ile kırsal alanlarda yaşayanlara yönelik eğitimler arttırılmalı	T13	8
	Konu yalnız kadınlar değil erkekler açısından da araştırılmalı	T6	
	Rol dağılımında cinsiyet eşitliği gözetilmeli	T1, T16, T18	
	Kadınlar ve erkekler iş, kamu ve aile hayatında eşit temsil edilmeli	T1, T18	
Ders kitapları ve materyallerini hazırlayanlara yönelik öneriler	Sosyoloji kitaplarında konu ayrı başlık altında ele alınmalı	T2	8
	Kadın yazarların sayısı artmalı	T2	
	Kitap yazarları toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi almalı	T17	

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, Türkiye’de eğitim ve öğretim alanında, “toplumsal cinsiyet eşitliği” konulu lisansüstü çalışmalarında mevcut araştırma eğilimlerinin belirlenmesi amacıyla; YÖKTEZ veri tabanında erişime açık, başlığında “toplumsal cinsiyet eşitliği” kavramı yer alan 28 tezin, hazırlandığı

yıla, sunulduğu üniversiteye, tez danışman unvanlarına, araştırma yöntemlerine, veri toplama araçlarına, model ve tekniklerine, örneklemi ile örneklem belirleme yöntemlerine, analiz yöntemlerine ve sonuçları ile önerilerine göre dağılımları incelenmiştir.

Araştırma sonucunda, tezlerden 22'sinin yüksek lisans tezi ve 6'sının doktora tezi olduğu görülmüştür. Üniversitelerde yüksek lisans programlarının sayısı doktora programlarına göre çok daha fazladır. Buna paralel olarak yüksek lisans programlarında öğrenci kontenjanlarının da fazla olması bu bulgunun nedeni olarak gösterilebilir. Benzer şekilde Atlı ve Tolunay-Ateş'in (2023), "Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Dair Yapılan Çalışmaların İncelenmesi" isimli çalışmalarında inceledikleri 66 çalışmadan 54'ü yüksek lisans tezidir. Eğitim ve öğretim alanında, toplumsal cinsiyet eşitliği konulu tezler ilk olarak 2015 yılında yapılmıştır. 2016 ve 2018 yıllarında bu konuda herhangi bir tez hazırlanmadığı, en fazla tezin 2023 yılında hazırlandığı görülmektedir. 2012 yılında kabul edilerek yürürlüğe giren 6288 sayılı "Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun" ve aynı yıl Bakanlar Kurulu Kararı ile onaylanan, "İstanbul Sözleşmesi" olarak bilinen, "Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi" ile bu sözleşmenin 2014 yılında yürürlüğe girmesi, 2015 yılından sonra konuya ilginin artmasında etken olabilir. 2016 yılında Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma amaçları arasında cinsiyet eşitliğinin ele alınmasının da konu ile ilgili çalışmaları teşvik edici olabileceği değerlendirilmiştir. 20.03.2021 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan, Cumhurbaşkanlığı'nın, "Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Türkiye Cumhuriyeti Bakımından Feshedilmesi Hakkında Kararı" ile sözleşmenin tek taraflı feshedilmesi sonrası 16 tez hazırlanmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda mağdur taraf olduğu değerlendirilen kadınların, sözleşmenin iptalini kazanmış oldukları haklarla ilgili bir geri adım olarak görmüş olabilecekleri bu durumu açıklayabilir.

Eğitim ve öğretim alanında, toplumsal cinsiyet eşitliği başlıklı lisansüstü tezlerin önemli bölümü Türkçe dilinde hazırlanmıştır. Sadece 2 yüksek lisans tezinin İngilizce dilinde hazırlanması dikkat çekicidir. Seven ve arkadaşları (2022) tarafından hazırlanan "Turizm Yazınında Toplumsal Cinsiyet: Türkiye'de Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi" isimli çalışmada da incelenen 31 tezdin 30'unun Türkçe dilinde hazırlandığı görülmüştür. Lisansüstü tezlerin 4'ü Gazi Üniversitesinde, 3'ü Çukurova Üniversitesinde, 2'si Abant İzzet Baysal, Necmettin Erbakan, Ankara ve Onsekiz Mart üniversitelerinde sunulmuş olup diğer üniversitelerde ise birer tez sunulduğu görülmüştür. Tezlerin enstitülere göre dağılımı dikkate alındığında, Eğitim Bilimlerinde 18 tez hazırlanmış olduğu, Sosyal Bilimlerde 5, Lisansüstü Eğitim Enstitülerinde 4, Sosyal ve Beşerî Bilimlerde 1 tez hazırlandığı görülmüştür. İncelenen tezlerin eğitim ve öğretim alanından seçilmesi, bu sayısal durumun temel sebebi olarak görülmüştür.

Tezlerin sunulduğu üniversiteler genel itibarıyla kamu okullarıdır. Sadece bir tezin vakıf üniversitesinde hazırlandığı görülmüştür. YÖK (2025) verilerine göre vakıf üniversitelerinden halen Başkent, Bilkent, Gazikent, İstanbul Aydın, Maltepe, Ufuk ve Yeditepe üniversitelerinde eğitim fakülteleri mevcuttur. Buna rağmen konu ile ilgili tek tez İstanbul Bilgi Üniversitesi, Sosyal ve Beşerî Bilimler Enstitüsünde sunulmuştur. Vakıf üniversitelerinde okuyanların konuya ilgi göstermemeleri ve bu öğrencilerin genel olarak ekonomik seviyelerinin yüksek olması dikkate alındığında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ekonomik boyutunun araştırılmaya muhtaç olduğu düşünülmüştür.

Lisansüstü tezlerin sunulduğu üniversitelerin bulunduğu şehirlere göre değerlendirilmesi sonucunda en çok tezin, 7 tez ile Ankara ilinde sunulduğu, bunu 3'er teze Adana ve Konya, 2'şer teze Bolu ve Çanakkale, 1'er teze Kayseri, Mersin, Niğde, İstanbul, Trabzon, Van, Eskişehir, Denizli, Uşak, Ordu ve İzmir illerinin izlediği incelenmiştir. Coğrafi bölgeler olarak bakıldığında; İç Anadolu Bölgesinde 13, Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde 4, Ege ve Marmara bölgelerinde 3 ve Doğu Anadolu Bölgesinde 1 tez hazırlandığı, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan üniversitelerde konu ile ilgili tez sunulmadığı anlaşılmıştır. Benzer olarak Bayraklılar ve Türkoğlu'nun (2022), 2007-2020 yıllarını

kapsayan “Türkiye’de toplumsal cinsiyet kavramı üzerine yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi” isimli çalışmalarında en çok bilimsel araştırmanın Marmara ve İç Anadolu bölgelerinde yapıldığını tespit etmişlerdir. 2025 verilerine göre Çanakkale 18 Mart Üniversitesinde 3811 yüksek lisans öğrencisi, 747 doktora öğrencisi mevcuttur (COMU, 2025) ve konu ile ilgili bu üniversitede 2015 sonrası 2 tez sunulmuştur. Erzurum Atatürk Üniversitesinde 8616 yüksek lisans öğrencisi, 2386 doktora öğrencisi mevcuttur (ATAUNİ, 2025) ancak toplumsal cinsiyet eşitliği konulu eğitim ve öğretim alanında herhangi bir tez sunulmamıştır. Konunun önemi dikkate alındığında sayıların yetersizliği ve konu ile ilgili daha fazla bilimsel çalışma yapılmasının gerekliliği açıktır. Eğitim ve öğretim alanında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda sadece bir tez hazırlanmasının nedenleri araştırılmaya muhtaçtır.

İnceleme konusu tezler yöntemleri bakımından değerlendirildiğinde; tezlerin 17’sinde nitel, 6’sında nicel ve 5’inde karma yöntem tercih edildiği görülmüştür. Nitel yöntemlerin tercih edilme sebebinin bu yöntemin, tezleri hazırlayanlara daha derinlemesine ve detaylı bilgi sahibi olma imkânı sunması olduğu düşünülebilir (Yıldırım, 1999). Benzer şekilde Atlı ve Tolunay-Ateş (2023) de lisansüstü tezlerde nitel yöntemlerin daha fazla tercih edildiğini tespit etmiştir. Araştırmacılar bunun nedenini nitel çalışmalarda derinlemesine bilgi edinilmesi olarak değerlendirmiştir. Bu çalışmada özellikle eğitim alanında nicel araştırmalarda veri elde edilebilmesi için, katılımcı profiline uygun, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış ölçeklere ulaşılmasının güç olduğu vurgulanmıştır.

Lisansüstü tezlerin hazırlanmasında faydalanılan veri toplama araçları dikkate alındığında en çok görüşme formlarının kullanıldığı, nicel çalışmalarda en çok Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen “Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği” ve Gözütok ve arkadaşları (2017) tarafından geliştirilen, “Toplumsal cinsiyet eşitliği ölçeği”nin kullanıldığı incelenmiştir. Bu ölçeğin 13 soruluk, birinci boyutunda “Erkeği Üstün Gören Anlayış (EÜGA)” ve ikinci boyutunda “Kadını Erkeğe Bağımlı Kılan Anlayış (KEBKA)” ölçümü yapan, iki boyutlu bir anket olduğu görülmüştür. Anket lise öğrencilerine yönelik hazırlanmışsa da incelenen tezlerden ikisinde anketin üniversite öğrencilerine uygulandığı anlaşılmıştır (Akbulut-Uzun, 2020; Kurtuluş, 2019).

Lisansüstü tezler, hazırlayanlar ve danışmanlarının cinsiyetlerine göre incelenmiş ve hazırlanan 22 yüksek lisans tezinden 19’unun ve 6 doktora tezinden 5’inin kadınlar tarafından hazırlandığı görülmüştür. Benzer şekilde tez danışmanlarının çoğunun da kadın olduğu incelenmiştir. Bu durumun toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadınlar tarafından deneyimlenmesi ile ilişkili olduğu değerlendirilmiş, konunun doğrudan kadın sorunu olarak algılanmasının da bu sonucu doğurabileceği kanaati oluşmuştur. Yükseköğretim Kurulu verilerine göre; 2024 yılında üniversite eğitimi gören öğrencilerin %51,7’si kadın iken, akademisyenlerde kadın oranı; Profesörlerde %34,3, doçentlerde %41,8, doktor öğretim üyelerinde %47,4’tür (YÖK, 2024). Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda hazırlanan toplam 28 tezdten, 16’sının, danışmanının ve 24’ünün yazarının kadın olması dikkat çekicidir. Benzer şekilde Seven ve arkadaşları (2022), “Turizm Yazınında Toplumsal Cinsiyet: Türkiye’de Yapılan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi” isimli çalışmalarında, 2006 ile 2022 yılları arasında sunulan “turizm” ve “toplumsal cinsiyet eşitliği” konulu 31 lisansüstü tez bulunduğunu, tez danışmanlarından 20’sinin ve tez yazarlarından 24’ünün kadın olduğunu tespit etmişlerdir. Kadın bireylerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha fazla zorlukla karşılaşmaları, mağdur cinsiyet olarak, cinsiyet eşitsizliklerine karşı daha aktif rol almak istemeleri ve sıklıkla karşılaştıkları bu probleme çözüm arayışları, konu üzerinde erkeklere göre daha fazla ilgili olmalarını açıklayabilir. Destekler şeklinde; Verdonk ve arkadaşlarının (2007) Hollanda’da yaptıkları bir araştırmaya göre, toplumsal cinsiyet ve kalıp yargılarına daha geleneksel bakış açısına sahip olan taraf, erkekler olarak belirlenmiştir. Bu durum erkeklerin konuya olan ilgi eksikliğini açıklar niteliktedir.

Lisansüstü tezlerin büyük bölümünde örneklem seçiminde kolay ulaşılabilir (uygun) örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Kolay ulaşılabilir örneklemede araştırmacı, mevcut öğeler içerisinden yeteri kadarını örneklem olarak belirlediğinden, bu örnekleme şans eseri, kazara, tesadüfi örnekleme olarak da

isimlendirilebilir (Singleton & Straits, 2005). Tezlerde ölçüt örnekleme, amaçlı örnekleme, orantısız küme örnekleme ve çok aşamalı örnekleme türleri de kullanılmıştır. Örneklem grubunun çoğunlukla lisans öğrencilerinden oluştuğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak lisans öğrencilerinin en kolay ulaşılabilen örneklem grubu olması gösterilebilir. Çalışmalarda öğretmenler, lise ve ortaokul öğrencileri, ilkokul ve anaokulu öğrencileri, akademisyenler ve lise öğrenci velileri örneklem olarak kullanılmış, bunun yanında ders kitapları, çizgi film bölümleri ve PISA'ya katılan ülkeler de örneklem olarak tercih edilmiştir. Toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda hazırlanan lisansüstü çalışmalarda farklı örneklem seçiminin uygun olduğu değerlendirilmiştir.

Eğitim ve öğretim alanında “Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” başlıklı tezler sonuçlarına göre incelendiğinde; ders kitaplarına yönelik sonuçlarda ders kitaplarının toplumsal cinsiyet eşitliğine zıt öğeler ve kalıp yargılar içerdiği, kadın karakterlerin iç mekanlarda ve erkek karakterlerin dış mekanlarda gösterildiği anlaşılmıştır. Bu sonuçlar konu ile ilgili yapılan çalışmalarla (Akay-Şahin ve Açıkalın, 2021; Demircioğlu ve Özalp, 2023; Karaboğa, 2020; Sönmez ve Dikmenli, 2021; Subaşı, 2023) uyumludur. Yine toplumsal cinsiyet eşitliği ile kalıp yargıların ve geleneksel cinsiyet algılarının devam ettiği, ders kitapları, ders programları hatta çizgi filmlerde toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun olmayan unsurların bulunduğu, cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarının karıştırıldığı, çözüm olması beklenen öğretmenlerin dahi toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda eksiklerinin bulunduğu hususlarının sonuçlarda yer aldığı görülmüştür.

Tezler öneriler bölümlerine göre değerlendirildiğinde; toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili yaşanan problemin çözümünün uzun vadeli ve ancak eğitimle mümkün olabileceği, eğitimin toplumsal cinsiyetle ilgili kalıp yargıların kazanıldığı okul öncesi eğitim ve hatta ailede başlayıp tüm eğitim kademelerinde devam etmesi gerektiği, bu amaçla öğretmen adaylarının, velilerin de eğitilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Benzer şekilde Akay-Şahin'in (2024) “Sosyal Bilgiler Alanında Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Üzerine Yapılan Tezlerin Değerlendirilmesi” isimli çalışmasında; ders kitaplarının daha eşitlikçi hazırlanması ve ders kitaplarında başarılı kadınlara ve bu kadınların hayat öykülerine yer verilmesi gerektiği, eğitim-öğretime, araştırmacılara, öğretim programlarına, öğretmenlere, hukuki alandaki düzenlemelere, üniversitelere ve ebeveynlere yönelik öneriler sunulduğu görülmüştür.

Araştırmada toplam 12 tezde öneri olarak öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili hizmet içi eğitimden geçirilmesi gerektiğinin ifade edilmiş olması problemin çözümü için öğretmenlerin ve eğitimin önemini vurgulaması bakımından dikkat çekici bulunmuştur.

Sonuç

Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden birisi olarak belirlemiş olduğu toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili Dünya Ekonomik Forumu kadın erkek arasında tam eşitlik sağlanabilmesi için 134 yıla ihtiyaç olduğunu belirtmiştir. Bu eşitliğin sağlanabilmesi için en önemli görev, eğitim konusunda atılacak adımlara ve eğitimcilere düşmektedir. Gelecek nesiller kadın ve erkek rolleri arasındaki bazı önyargı ve kalıp yargıların yok edilmesi sayesinde eşitliği yakalayabileceklerdir. Bu amaçla konu ile ilgili bilimsel çalışmalara hız verilmesi gereklidir. Yapılacak çalışmalar mevcut durumu ortaya koyabilmeli ve çözüm önerileri getirebilmelidir.

Eğitim ve öğretim alanında, toplumsal cinsiyet konulu lisansüstü tezlerin çoğu yüksek lisans tezi olup 2015-2024 yılları arasında hazırlanmıştır. Konu ile ilgili yapılan kanuni düzenlemeler ve “İstanbul Sözleşmesi” konuya olan ilgiyi arttırmıştır. Tezler genel olarak Türkçe dilinde hazırlanmış ve olup büyük bölümünün danışmanı profesördür. Tezlerin sunulduğu üniversitelerin çoğu İç Anadolu Bölgesinde bulunmakta olup Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sadece 1 tez sunulmuştur. Bu bölgelerde eşitsizliğin normalleştirildiği sonucuna varılabilir. Tezleri hazırlayanların ve danışmanların önemli bölümü kadın olup bu durum, toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunda özellikle kadınların eşitsizliği deneyimlemesi ile açıklanabilir. Tezlerde genel olarak nitel yöntemler kullanılmıştır. Bu durum tezleri hazırlayanların konu ile ilgili daha derinlemesine araştırma yapmak istemeleri ile

açıklanabileceği gibi nicel çalışma yapmak için uygun ölçek bulamamakla da açıklanabilir. Özellikle Türk toplumunun kültürel özellikleri de dikkate alınarak farklı yaş grupları için farklı toplumsal cinsiyet ölçekleri geliştirilmesi, mevcut durumun bilimsel tespiti açısından önemlidir. Tezlerde en çok lisans öğrencileri örneklem olarak kullanılmıştır. Bu durum lisans öğrencilerinin en kolay ulaşılabilen örneklem türü olması ile açıklanabilir. Tezler sonuçlarına göre incelendiğinde pek çok alanda toplumsal cinsiyet eşitliğine aykırı ögenin bulunduğu, kalıp yargıların devam ettiği ancak son dönemde özellikle ders kitaplarında kadın görsellerine daha fazla yer vermeye başlanması, kadınların daha farklı mesleklerle ilişkilendirilerek gösterilmesi gibi gelişmelerin yaşandığı tespit edilmiştir. Tezler önerilerine göre değerlendirildiğinde toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun çözümünün uzun vadeli olduğu ve ancak eğitimle mümkün olabileceğinin tespit edildiği anlaşılmıştır. Bu nedenle öneriler, konu ile ilgili eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesi, öğretmenler ile velilerin eğitilmesi, ders kitapları ve programlarının geliştirilmesi ile ilgilidir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili çalışmalar, özellikle eğitim ve öğretim alanında daha çeşitli yöntem ve modellerle zenginleştirilmelidir. Toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili hazırlanan lisansüstü tezler incelendiğinde, katılımcıların cinsiyetçi kanaatlerinin okul öncesinde başladığı ve özellikle öğrencilik dönemlerinde yerleştiği anlaşıldığından düzenlenecek olan eğitim programlarında velilerin de hedef alınması gerektiği açıktır. Eğitim programları toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında tekrar gözden geçirilmeli ve cinsiyet eşitsizliği kanaati yaratabilecek materyaller kitaplardan ve programdan çıkarılmalıdır. Eğitimin en önemli unsurlarından olan öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda eğitilmesi çok önemlidir. Öğretmenler farkında olmadan cinsiyetçi yaklaşımlarda bulunabilmektedir. Özellikle öğretmen yetiştiren eğitim kurumlarında toplumsal cinsiyet konusunda müstakil bir ders hazırlanabilir. Sadece ülkemizde değil, tüm dünyada önemli bir hedef olarak görülen toplumsal cinsiyet eşitliği, Birleşmiş Milletler (UN) ve Dünya Ekonomik Forumu (WEF) tarafından yıllık olarak izlenmekte ve gelişmeler takip edilmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliği sıralamasında, Dünya Ekonomik Forumu tarafından belirlenen kriterler doğrultusunda yapılan değerlendirmeye göre, Türkiye 146 ülke arasında 127. sırada bulunmaktadır. Türk kadınının hakkettiği, toplumsal cinsiyet eşitliği alanındaki yerini elde edebilmesi ancak ekonomik hayata katılması ve yönetim kademelerinde yerini almasıyla mümkündür. Kamu kurumları da gereken yasal düzenlemeleri yapıp konuya gereken önemi vermelidir.

Nicel yöntemle yapılan araştırmaların artması ve yapılacak çalışmalarda daha gelişmiş analizlerin yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Konu ile ilgili detaylı taramalar yapılabilmesi için kültürümüze uygun ölçekler geliştirilebilir. Toplumsal cinsiyet eşitliği ve yaş ilişkisi pek çok çalışmada ortaya konulduğundan farklı yaş grupları ile ilgili uygun ölçekler geliştirilebilir. Ayrıca, uluslararası karşılaştırmalı çalışmalar yapılması, konuya küresel bir perspektif kazandırabilir.

Lisans Bilgileri

Siirt Eğitim Dergisi'nde yayınlanan eserler Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

Copyrights

The works published in Siirt Journal of Education are licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Etik Beyannamesi

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında belirtilen kurallara uyulduğunu ve “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbirini gerçekleştirmediğimizi beyan ederiz. Aynı zamanda yazarlar arasında çıkar çatışmasının olmadığını, tüm yazarların çalışmaya katkı sağladığını ve her türlü etik ihlalinde sorumluluğun makale yazarlarına ait olduğunu bildiririz.

Çalışma etik onay gerektirmemektedir.

Kaynakça

- Abaslı, K., & Özdemir, M. (2019). Örgütsel dışlanma ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 265-282. <https://doi.org/10.26468/trakyasobed.481620>
- Acar-Erdol, T. (2017). *Toplumsal cinsiyet eşitliği eğitim programının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Prof. Dr. F. Dilek GÖZÜTOK), Ankara Üniversitesi.
- Acar-Erdol, T., Özen, F., & Toraman, Ç. (2019). Türkiye’deki Eğitim Fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 794-844. <https://doi.org/10.29299/kefad.2019.20.02.009>
- Akay-Şahin, M., & Açıkalın, M. (2021). Gender representation in elementary and middle school social studies textbooks in Turkey. *Journal of International Women's Studies*: Vol. 22: Iss. 1, Article 25. <https://vc.bridgew.edu/jiws/vol22/iss1/25>
- Akay Şahin, M. (2024). Sosyal bilgiler alanında toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları üzerine yapılan tezlerin değerlendirilmesi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı), 131-163. <https://doi.org/10.30561/sinopusd.1582426>
- Akbulut-Uzun, Y. (2020). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Recep ÖZKAN), Ömer Halisdemir Üniversitesi.
- Altınova, H. H., & Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenilirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.
- Amman, M. T. (2012). Toplumsal boyutlarıyla cinsiyet-sosyal, bilimsel yaklaşımlar. *Dini ve Toplumsal Boyutlarıyla Cinsiyet*, 1, 13-55.
- Armoni, Z. (2023). *Bowel ve Heap’in süreçsel drama yaklaşımı yoluyla ortaokul öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Dr. Öğretim Üyesi İhsan Metin NAM). Ankara Üniversitesi.
- Aslan, F. (2024). *Toplumsal cinsiyet eşitliği temelli psiko-eğitim programının üniversite öğrencileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Hanife KAHRAMAN). Ege Üniversitesi.
- Atatürk Üniversitesi (ATAUNİ), (2025). Lisansüstü programlar, <https://birimler.atauni.edu.tr/ogrenci-isleri-daire-baskanligi/lisansustu-programlar/>
- Atlı, K. M., & Tulunay-Ateş, Ö. (2023). Toplumsal cinsiyet eşitliğine dair yapılan çalışmaların incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 21-36.
- Aydemir, S. (2019). *Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı medya okur-yazarlığı eğitiminin öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarına etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Özden DEMİRKAN). Gazi Üniversitesi.
- Balcı, A. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Pegem Akademi.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Baran, B., Siyez, D. M., & Kaptanoğlu, Ş. N. (2018). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri toplumsal cinsiyet eşitliği algı (BÖTE-TCE Algı) ölçeğinin geliştirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 137-150. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.316164>
- Bartın, C. (2022). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Turhan ÇETİN). Gazi Üniversitesi.
- Bartın-Savran, C., & Çetin, T. (2024). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliği algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22(3), 1759-1780. <https://doi.org/10.37217/tebd.1503176>
- Başaran, M. (2019). *Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Ali ÜREMİŞ). Necmettin Erbakan

iliskin- aciklama

- Jayarajah, K., Saat, R. M., & Rauf, R. A. A. (2014). A review of science, technology, engineering & mathematics (STEM) education research from 1999–2013: A Malaysian perspective. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 10(3), 155-163.
- Kafalı, B. (2020). *Toplumsal cinsiyet eşitliğinde öğretmen eğitimi: Mor Sertifika örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Pınar UYAN SEMERCİ). İstanbul Bilgi Üniversitesi.
- Kandemir, A. (2021). *Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliği, örgütsel dışlanma ve örgütsel engel algıları arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Şenay SEZGİN NARTGÜN). Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Kandilli, E. (2020). *An examination of social gender equality and social gender roles in fifth grade mathematics textbook and social sciences textbook*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Gökçe GÖKALP). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Karabekmez, S., Yıldırım, G., Özyılmaz Akamca, G., Ellez, A. M., & Bulut Üner, A. N. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının incelenmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 2(1), 52-70.
- Karaboğa, M. T. (2020). Sosyal bilgiler ders kitaplarında cinsiyet rolleri. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(1), 4847-4881. <https://doi.org/10.26466/opus.686709>.
- Karakuş, E., Mutlu, E., & Diker Coşkun, Y. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği açısından öğretim programlarının incelenmesi. *Kadın Araştırmaları Dergisi* 17(31-54).
- Kemer kaya, G., & Meydan, A. (2024). Sosyal bilgiler 5. sınıf ders kitabında yer alan görsellerin toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında incelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 14(Özel Sayı), 333-346.
- Klenke, K. (2016). *Qualitative research in the study of leadership*. Emerald Group Publishing Limited
- Koç, M., Haskan Avcı, Ö., & Bayar, Ö. (2017). Kadın toplumsal cinsiyet rolü stresi ölçeğinin (KTCRSÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 284-297. <https://doi.org/10.21764/efd.64170>
- Korkmaz, İ. N. (2023). *Ortaöğretim öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Meral GÜVEN). Anadolu Üniversitesi.
- Koyuncu-Şahin, M., Esen-Çoban, A., & Korkmaz, A. (2018). Toplumsal cinsiyet eşitliği ve Türk eğitim sistemindeki yeri: Okul öncesi öğretmen adaylarının gözünden. *Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Dergisi (IBAD)*, 3(2), 735-752. <https://doi.org/10.21733/ibad.457232>
- Kurtdaş, E. M., & Tuncer, M. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenliği öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algıları (İnönü Üniversitesi örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (35), 282-321. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.667828>
- Kurtuluş, E. (2019). *Kadın üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet eşitliği ile toplumsal cinsiyet rolü stresi ve olumsuz değerlendirilme korkusu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Fatoş BULUT ATEŞ). Çukurova Üniversitesi.
- Kutluca, T., Arslan, S., & Özpınar, İ. (2010). Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı seviyeleri belirleme ölçeği geliştirilmesi. *Journal of Turkish Science Education*, 7(4), 37-45.
- Kükreler, M. (2015). *Toplumsal cinsiyet eşitliği yönüyle ortaokul Türkçe ders kitaplarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. İbrahim KIBRIS). Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Lahi, N. (2021). *Okul öncesi döneme yönelik çizgi filmlerde yer alan toplumsal cinsiyet eşitliğine ait göstergelerin incelenmesi (TRT Çocuk Kanalı örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Halük ÜNSAL). Gazi Üniversitesi.
- Leary, M. R. (1983). A brief version of the fear of negative evaluation scale. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9, 371-376
- Leathers, D. (1997). *Successful nonverbal communication- principles and applications*. Allyn and Bacon Press

- Lin, T.C., Lin, T.J., & Tsai, C.C. (2014). Research trends in science education from 2008 to2012: A systematic content analysis of publications in selected journals. *International Journal of Science Education*, 36 (8), 1346-1372.
- Linton, R. (1936). *The study of man*, Appleton. (akt. Emre Kongar). Centuri Crafts.
- MapChart. (2025). Türkiye map, <https://www.mapchart.net/turkiye.html>
- Marshall, G. (1999). *Sosyoloji sözlüğü*, (Çev.: Osman Akinhay & Derya Kömürcü). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Mead, G. H. (1934). *Mind self and society from the standpoint of a social behaviorist*. (Der. Charles W. Morris). University of Chicago Press
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation*. Jossey-Bass
- Merriam,S.B. (2018). Nitel araştırma türleri. [S.Turan (Çev. Ed.), F. Koçak Canbaz & M. Öz (Çev.)]. *Nitel araştırma, desen ve uygulama için bir rehber*. (S.21-37). Ankara Nobel Yayınevi.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded Sourcebook*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage
- Oakley, A. (1972). *Sex, Gender, Society*. (s.16). Maurice Temple Smith Ltd.
- Odabaşı-Koç, Ö. (2017). *Lise sosyoloji ders kitaplarında toplumsal cinsiyet eşitliği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Habip HAMURCU). Erciyes Üniversitesi.
- Oğuz, D. (2025). *Sınıf ikliminin yordayıcıları olarak öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumları ve öğrencilerin akademik benlik yeterlikleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Ercan YILMAZ). Selçuk Üniversitesi.
- Oğuz, D., & Yılmaz, E. (2023). Öğretmenlerin toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik tutumları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(37), 435-460. <https://doi.org/10.29228/INESJOURNAL.73152>
- Özdemir, E. (2023). Ortaokul fen bilimleri ders kitaplarında yer alan görsellerin toplumsal cinsiyet bağlamında analiz edilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43(3), 1487-1520. <https://doi.org/10.17152/gefad.1172054>
- Öztürk-Kökpinar, M. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini kavrayışı ve öğretim faaliyetlerine yansıtması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Süleyman İNAN). Pamukkale Üniversitesi.
- Pamuk, N. (2019). *Toplumsal cinsiyet eşitliği bakımından PISA'da başarılı olan bazı ülkeler ile Türkiye'nin karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. İlknur MAYA). Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. SAGE Publishing.
- Prewitt V. (2011). Working in the café: Lessons in group dialogue *The Learning Organization*, 18 (3), 189-202.
- Resmî Gazete (2012a). Kadınlara yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleyle ilişkin Avrupa Konseyi sözleşmesi. (08.03.2012/28227-Mükerrer). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120308m1-1.pdf>
- Resmî Gazete (2012b). Ailenin korunması ve kadına şiddetin önlenmesine dair kanun. (20.03.2012/28239), (K.T.08.03.2012), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/03/20120320-16.htm>
- Resmî Gazete (2021). Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesinin Türkiye Cumhuriyeti Bakımından Feshedilmesi Hakkında Karar (Karar Sayısı: 3718). (20.03.2021/31429), <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/03/20210320-49.pdf>
- Saldana, J. (2011). *Fundamentals of qualitative research*. Oxford University Press
- Sarı, R. İ. (2022). *Öğretmen adaylarının toplumsal cinsiyet eşitliği algısı ve teknoloji kullanım seviyeleri arasındaki ilişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç. Dr. Agah Tuğrul KORUCU). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Sarı, T., & Korkut Owen, F. (2016). Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların ve bağlanma boyutlarının ilişki doyumunu üzerindeki yordayıcı rolünün incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

- Dergisi*, 1(37), 204-216. <https://doi.org/10.21764/efd.14680>
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 5(4), 465-478.
- Seven, B., Polat, E. A., Yavaş, A., & Çakmak, T. F. (2022). Turizm yazınında toplumsal cinsiyet: Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(4): 969-987.
- Sezgin, P. D. (2022). *Sınıf öğretmenlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Durmuş EKİZ). Trabzon Üniversitesi.
- Singleton, R.A., & Straits, B.C. (2005). *Approaches to social research*, (4. Baskı). Oxford University Press.
- Sönmez, K., & Dikmenli, Y. (2021). İlkokul sosyal bilgiler ders kitabının toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 10(1), 434-458. <https://doi.org/10.30703/cije.732000>
- Subaşı, Y. (2023). Türkiye ve İran 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında toplumsal cinsiyet. *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* (12), 1303-1317. <https://doi.org/10.51531/korkutataturkiyat.1351855>
- Suri, H., & Clarke, D. (2009). Advancements in research synthesis methods: From a methodologically inclusive perspective. *Review of Educational Research*, 79(1), 395-430.
- Tan, M. (1979). *Kadın: Ekonomik yaşamı ve eğitimi*. Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Tekeli G. (2010). *Lise son sınıf öğrencileri ile üniversite öğrencileri arasında bir karşılaştırma: akademik benlik yeterliği, denetim odağı, stresle başa çıkma ve problem çözme becerisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Totan, T. (2018). Ergenlerde sosyal ve duygusal öğrenme ölçeğinin geliştirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 48(48). <https://doi.org/10.15285/maruaebd.393209>
- Töremen, F. (1999). *Devlet liselerinde ve özel liselerde örgütsel öğrenme ve engelleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuncer, M., & Gezer-Şen, B. (2018). Okul öncesi eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik Türkiye’de yapılan çalışmalar. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 870-882.
- United Nations (2023). The sustainable development goals report, <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2023.pdf>
- Üstündağ, İ. (2017). *Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ortaöğretim düzeyinde sosyolojik öğretimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Doç Dr. Beyhan ZABUN). Gazi Üniversitesi.
- Verdonk, P., Benschop, Y.W.M., De Haes, Hanneke, C.J.M., & Lagro-Janssen, T.L.M. (2007). Medical students’ gender awareness: construction of the Nijmegen gender awareness in medicine scale (N-GAMS). *Sex Roles*, (58), 222-234.
- World Economic Forum (2024). Global gender gap insight report, https://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2024.pdf
- Yaşar, S. (2022). *2000-2020 yılları arasında kullanılan müzik ders kitaplarının toplumsal cinsiyet eşitliği açısından incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Serap YÜKRÜK). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Yeşil, A. (2020). *Ortaokul öğrencilerinde toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı oluşturmaya yönelik bir eylem araştırması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Ayşe BALCI KARABOĞA). Mersin Üniversitesi.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23, 7-12.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Seçkin Yayınevi.
- Yolcu, E. (2021). *Toplumsal cinsiyet eşitliği duyarlılığının geliştirilmesi: İlkokul dördüncü sınıflarla yapılan bir eylem araştırması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), (Danışman: Prof. Dr. Meliha SARI). Çukurova Üniversitesi.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2024). Kadınların yükseköğretime erişimi, <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2024/kadınların-yükseköğretime-erisimi.aspx>

Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2025). Eğitim fakültesi bulunan vakıf üniversiteleri, <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz>

Yükseköğretim Kurulu (YÖKTEZ). (2025). Ulusal Tez Merkezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>

Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40, 409-420.

Extended Summary

Introduction

It is an established fact that humans are born with an inherent biological predisposition towards either a masculine or a feminine identity. This refers to the sexual orientation of individuals and the underlying biological factors that contribute to this identity. In contrast, the concept of gender addresses the social and cultural divergences between the male and female sexes (Giddens, 2008). During the early 20th century, the male population underwent a decline as a result of wars, and women began to assume an increased role in business life and management. However, this situation led to the exacerbation of existing gender disparities (Kurdaş, 2020). The United Nations (UN) has included the objective of achieving 'gender equality' among the goals it aims to achieve by 2030. However, the World Economic Forum (WEF), in its 'Global Gender Gap Report', stated that 134 years are required to close the existing gap between genders in the world. In the context of international publications, the focus of studies is predominantly on women. The aforementioned studies address a range of issues, including but not limited to: relations between the sexes; dynamics within the family unit; discrimination faced by women in areas such as education and training, business life, politics and daily life; commodification of women; and violence against them (economic, physical, emotional and psychological). The present study aims to examine the content of postgraduate theses on 'gender equality' in the field of education and training. A comprehensive analysis of these theses was conducted to identify trends in postgraduate thesis studies on gender equality in the field of education and training.

Method

The research was designed in accordance with the principles of qualitative research methodology and the fundamental qualitative (natural inquiry) research paradigm. The data sources for this research are doctoral and master's theses on 'gender equality' in the field of education and training, which are open to access in the National Thesis Centre of the Council of Higher Education (YOKTEZ) database. In the selection of data sources from the YOKTEZ database, criterion sampling, a purposive sampling method, was employed. Criterion sampling can be defined as the examination of all cases that meet predetermined criteria. In this method, the criteria are created by the researcher, or a list of pre-prepared criteria can be used (Baltacı, 2018). The selection criteria for the research comprised the following: (a) publication date of 01.05.2025, (b) authorisation, (c) focus on the field of Education and Training, and (d) incorporation of the term 'gender equality' in the thesis title.

The data was analysed using a document analysis technique. In the present study, the data were analysed using the 'Research Review Form for Postgraduate Studies', which was created by the researchers. In order to ensure the consistency (reliability) of the research, the coding process was carried out according to a certain systematics. Furthermore, the internal consistency of the analysis process was strengthened by the utilisation of analogous criteria for the handling of the data, and by the comparison of the analyses conducted by the researchers. In order to enhance the credibility (validity) of the study, it was necessary to include only those postgraduate theses that made a direct contribution to the subject, as determined by the criterion sampling method. In this manner, the objective of the study was to ensure that its findings would serve the purpose of the research and provide a comprehensive analysis. The data obtained were presented in a clear and transparent manner by tabulating them in line with the determined categories; in addition, a structure that will enable reproducibility in similar studies to be conducted in the future was created by analysing the data numerically. These practices contributed to the credibility, transferability and reliability criteria of the study.

Findings

In the field of education and training, most of the postgraduate theses on gender issues are master's theses prepared between 2015 and 2024. Legal regulations on the subject and the 'Istanbul Convention' have increased interest in the subject. The theses were generally prepared in Turkish, and

most of the theses were supervised by professors. Most of the universities where the theses were presented are located in the Central Anatolia Region, with only one thesis presented in the Eastern and Southeastern Anatolia Regions. It can be concluded that inequality is normalised in these regions. A significant proportion of those who prepared the theses and their advisors are women, which can be explained by the fact that women in particular experience gender inequality. Qualitative methods were generally used in the theses. This can be explained by the fact that those who prepared the theses wanted to conduct more in-depth research on the subject, or by the fact that they could not find a suitable scale for quantitative research. Considering the cultural characteristics of Turkish society, it is important to develop different gender scales for different age groups in order to scientifically determine the current situation. Undergraduate students were most frequently used as samples in the theses. This can be explained by the fact that undergraduate students are the most easily accessible type of sample. When the theses are examined according to their results, it has been determined that there are elements contrary to gender equality in many areas, stereotypes continue, but in recent years, there have been developments such as the inclusion of more images of women in textbooks and the portrayal of women in more diverse professions. When the theses were evaluated based on their recommendations, it was understood that the solution to the issue of gender equality is long-term and can only be achieved through education. Therefore, the recommendations focus on educational activities related to the subject, training teachers and parents, and developing textbooks and programmes.

Postgraduate theses were examined according to the gender of their authors and advisors, and it was found that 19 of the 22 master's theses and 5 of the 6 doctoral theses were prepared by women. Similarly, it was found that most of the thesis advisors were also women. This situation was assessed as being related to the experience of gender inequality by women, and it was concluded that perceiving the issue as a direct women's issue could also lead to this result. According to data from the Higher Education Council, while 51.7% of students enrolled in university education in 2024 were women, 34.3% of professors, 41.8% of associate professors, and 47.4% of doctoral faculty members were women (YÖK, 2024). Out of the total 28 theses prepared on gender equality, it is noteworthy that 16 of them had female advisors and 24 had female authors.

Discussion, Conclusion and Recommendations

A total of 22 of the theses examined were master's theses, while 6 were doctoral theses. The rationale underlying this finding can be elucidated by observing that master's programmes in universities are more extensive than doctoral programmes and have a higher student quota. The universities where the theses were presented are generally public schools. It was observed that only one thesis was prepared in a foundation university. The economic level of students at foundation universities is high, and the economic dimension of gender equality is a research gap. This has led to the opinion that the economic dimension of gender equality should be investigated. A subsequent analysis of the theses in terms of methodological approach revealed a preponderance of qualitative methodology in 17 cases, quantitative methodology in 6 cases, and a combination of both qualitative and quantitative methodologies in 5 cases. The underlying rationale for the predilection for qualitative methods can be attributed to their capacity to furnish researchers with a wealth of intricate and nuanced information (Yıldırım, 1999).

Work on gender equality should be enriched with more diverse methods and models, particularly in the field of education and training. When examining postgraduate theses on gender equality, it is clear that participants' gender-biased beliefs begin in early childhood and become entrenched during their school years, so it is evident that parents should also be targeted in the educational programmes to be organised. Educational programmes should be reviewed in the context of gender equality, and materials that could create gender inequality beliefs should be removed from textbooks and programmes. It is very important to educate teachers, who are one of the most important elements of education, on gender equality. Teachers may unknowingly adopt gender-biased approaches. A separate course on gender equality could be developed, particularly in teacher training institutions. Gender equality, which is seen as an important goal not only in our country but throughout the world, is monitored annually by the United Nations (UN) and the World Economic Forum (WEF), and

developments are tracked. The World Economic Forum has stated that it will take 134 years to fully achieve gender equality worldwide, and Turkey ranks 127th among 146 countries according to pre-determined criteria. Public institutions should also make the necessary legal regulations and give due importance to the issue so that women can participate in economic life and achieve their natural right to equality.

It is thought that it would be appropriate to increase the number of quantitative studies and to conduct more advanced analyses in future studies. Scales appropriate to our culture can be developed to enable detailed scans on the subject. Since gender equality and age have been highlighted in many studies, appropriate scales can be developed for different age groups. Additionally, conducting international comparative studies could provide a global perspective on the subject.